

POSTNINA PLACANA V GOTOVINI

vigred

10

ŽENSKI LIST

1933

Dobre knjige.

Jo van Ammers - Küller »Upornice.« Roman. Prevedel Ferdo Kozak. Leposlovna knjižica, 13. zvezek. Izdala in založila Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani. Cena broš. izvodu Din 70. — vez. Din 80. — Holandska pisateljica Jo v. Ammers-Küller je bila na letošnjem kongresu Pen — kluba v Dubrovniku. S tem je dala prevodu svojega romana še prav poseben poudarek in slovensko ženstvo bo zato še tem rajše čitalo to njeno znamenito knjigo. Holandskega slovstva doslej takorekoč nismo poznali. Da smo prav s tem delom spoznali prvič holandsko literaturo, je za nas žene še posebno važnosti, ker nam podaje verno sliko prizadevanj za žensko emancipacijo od njenih upravičenih začetkov sredi preteklega stoletja do danes. To perečo snov je pisateljica zajela v tri rodove bogatega holandskega industrijca Coornvelta in nam jo v treh delih svoje knjige naravnost mojstrsko podaja: Prva knjiga 1840. Druga knjiga 1872. Tretja knjiga 1924. Žene in zrela dekleta, ki se zavedajo svojega važnega mesta v narodu in zato za narod delajo, ne morejo mimo tega važnega dela. Prepričani smo, da bodo Vigrednice v tem oziru storile svojo dolžnost.

Frana Levstika zbrano delo. V. del. Uredil dr. Anton Slodnjak. Urednik posveča to delo svoji nedavno umrli ženi z zelo lepimi besedami: »Ta zvezek Levstikovega dela je posvečen njej, ki mi je pomagala pri delu. Ni je več, dasi živi, nekoliko, morda celo na nekaterih straneh te knjige«. Peti del tega monumentalnega dela obsega Levstikove kritike Kračmanovih (Matija Valjavec) pesmi, Zgodovina kritike v Novicah, Kritika o Koseskem, Berilo v slovenski književnosti, dr. Janez Bleiweis in slovenstvo, O metriki srbskih narodnih pesmi, Osnutki in varijante. Urednik je tudi v tem delu ohranil Levstikove jezikovne posebnosti, pa je vendar omogočil, da bo njegove spise s pridom bral vsak slovenski človek. Vezana, 477 strani broječa, v platno vezana knjiga stane Din 85. — Poleg knjižnic bo knjiga našla tudi v posameznikih prav gotovo številnih kupovalcev.

Mirko Javornik »Črni breg«. Roman. Spisal Mirko Javornik. Založništvo Delavske

založbe, Krekova knjižnica. Vezana knjiga stane Din 40. —, broširana Din 28. — Mirko Javornik tudi Vigrednice že poznajo kot pisatelja delavskega sveta, delavskega življenja in trpljenja. Njegove stvari radi čitamo, dasi so nekateri izrazi delujočih oseb — milo povedano — neprijetno krepki. Zlasti delavske žene in dekleta jo bodo rade in večkrat čitale.

Kongregacijski dijaški koledarček za l. 1933/34. Cena Din 8. — Naroča se pri upravi »Naše zvezde«, Ljubljana, Napoleonov trg. Okrašen na prvi strani s sliko kongregacijske Gospe, Zavetnice in Matere, vsebuje vseskozi vsestranske, kratke in klene razprave, kakor služijo človeku vsemu v delu in študiju za vsak dan in za vsako priliko. Ne samo dijak ali dijakinja, vsak odrasel inteligent ima v tem koledarčku vernega spremljevalca in svetovalca za na pot v življenje, da bo tisto združeno z Bogom in tako blagoslovljeno. Kdorkoli si tega želi, naj si naroči koledarček.

»Med pomladjo in poletjem« zbirka radio predavanj za »Dekliške ure« je prav priporočljiva za obravnavo pri dekliških sestankih. Po mnogih krajih jih prav uspešno rabijo, ker so ob nji mogoči prav mnogovrstni razgovori o življenju in udejstvovanju v njem. Cena Din 10. — Naroča se pri upravi Vigredi, v Ljubljani, Masarykova cesta, 12.

»Mati vzgojiteljica« — vzgojna knjiga, ki jo ima že tisoč in tisoč mater in deklet, je postala prava družinska knjiga. Prav s pridom jo uporabljajo za pouk vzgojeslovja v gospodinjskih tečajih. Naroča se pri upravi Vigredi, Ljubljana, Masarykova c. 12. Stane Din 16. —

Dekliški oder, šestero zvezkov, vsebuje čez 20 iger s samo ženskimi in dekliškimi vlogami. Za bližnjo jesensko in zimsko sezijo naj si ženska in dekliška društva kmalu omislijo te igre, ker je od nekaterih zvezkov samo še nekaj izvodov v zalogi. Naroča se pri upravi Vigredi; cena na zadnji strani ovoja.

Henoh Ardem. Svetovno znana povest v verzih, v Vigredi prvič prevedena v slovensščino. Prelep dar za dekleta. Cena Din 8. —

Vigred

LETO XI.

//

V LJUBLJANI, 1. OKTOBRA 1933

//

ŠTEV. 10

Magajna Bogomir:

Klara Legiševa.

(Nadaljevanje.)

XI.

Gospa Manfreda je hotela takoj odpovedati Klari in jo zapoditi iz vile, toda Marij se je temu kljub ponižanosti, ki jo je čutil, tako zelo uprl, da je njegova mati potem sama pregovorila Klaro, naj ostane vsaj nekaj časa. Klara je namreč takoj drugi dan po dogodku na hodniku tudi sama naprosila gospo, naj jo odpusti. Seveda se ni prav nič zavedala, kaj naj stori. Zdelo se ji je nemogoče, da bi se vrnila domov poprej, kot bi bil poplačan dolg. Prosila je Berto, naj ji pomaga iskati službo pri kaki rodbini, kjer bi kot služkinja lahko prihranila vsaj nekaj. Toda Berta se je tej prošnji zelo uprla in ni hotela pustiti Klare od sebe. Klara pa se je dobro zavedala, v kakem položaju je. Bolelo jo je, da prejema denar, ne da bi izpolnila, za kar so jo plačali. Vsa zmedena od neprestanih borb sama s seboj in razboljena radi razkola med Berto, Marijem in gospo, ki je nastal radi nje, je sklenila končati z vsem in je med tem, ko je bila Berta v šoli, sama potrkala na vrata Marijeve sobe. Morda je k temu pripomogla tudi zavest, da je Milan v Trstu. Bala se je, da bi njen fant na kak način ne preprečil vsega. Tako je volja po tem, da bi se nekaj zgodilo, zmagala vse njeno silno čuvstvo.

Marij se je začudil, ko je vstopila. Vstal je in ji ponudil roko, kakor da bi bila neka popolnoma tuja oseba in ji primaknil stol. Hotela je narediti prijazen obraz, kar se ji je samo nekoliko posrečilo.

»V Ilirski Bistrici ste rekli... Prišla sem k vam, da...«

Marij jo je gledal pol z ljubeznijo, pol porogljivo in jo prekinil, ko ni mogla izpovedati, zakaj je prišla: »Povej mi, ali me mrziš...?«

»Ne mrzim vas,« je odgovorila. »Ako bi ne imela svojega fanta, bi morda ljubila vas in bi ostala pri vas.«

»Bi me morda ljubila? Vidiš, ti hočeš biti kot tista svetnica, ki se je udajala brodarju na reki za to, da jo je prepeljal čez reko, ko ni imela denarja, da bi plačala prevoznino, ko je romala na goro k svojemu svetniku,« je odgovoril porogljivo... »Jaz bi ne bil rad samo tisti brodar. Ali misliš, da bi si že sam ne vzel lahko, kar mi ponujaš, kljub Berti, draga Klara! Pred dnevi sem bil pijan in hotel sem te vzeti. Morda je prav, da je Berta preprečila, kar sem nameraval. To kar mi ponujaš ti, bi si lahko

kupil vsak dan v starem mestu. Vzel bi sužnjo, ki bi mi bila vdana. Toda ti si sužnja, zame mrzla kot mrlič.«

»Jaz bi žrtvovala radi vas več kot one v starem mestu.« je zajecala Klara.

»Vem in če bi te ne imel rad, bi sprejel to žrtev z najmirnejšo vestjo. Tako pa le mislim nate noč in dan in ne morem poiskati sredstva, s katerim bi te pridobil. Govoril sem ti sto lepih stvari, razkazoval sem ti vse lepote, ki so skrite v tem mestu; vodil sem te h godbi, k petju, k podobam, ki se v vsem čaru prikazujejo v naših zabaviščih, toda ti si bila poleg mene vedno kakor kip. Čital sem ti knjige — pa si jih poslušala, kakor bi sama že čitala kako stokrat lepšo knjigo. Ti si čudno dekle in sam hudič te je pripeljal v mojo bližino, da bi me zmagal in zmagal me je — pri Bogu — zmagal me je. Vsi tovariši me zavidajo radi tebe in lažem jim, da si moja — pa sedim pred teboj v vsej neskončni smešnosti. Lahko bi te vzel, toda to bi se prav nič ne razlikovalo od tistih srednjeveških vitezov, ki so uklenili ugrabljeno dekle v klade, da so potem lahko priborili zmago svoji strasti. Julči me je nekoliko ljubila, drugače bi jo veliko poprej naglal, čeprav sem jo tudi sam imel nekoliko rad. Ti pa ostani in pridi k meni šele takrat, ko ne bo več sijal strah iz tvojih zenic. Seveda sem že obupal, da bi se to kdaj zgodilo. Naj te ne peče vest radi denarja. Če bi se mi z ljubeznijo vdala, bi ne bilo denarja na tem svetu, ki bi to odtehtal. Tudi zato, da te gledam, ti plača mati premalo. Če bi me ljubila, bi ubil vsakega, ki bi te hotel gledati tako kot jaz in ni čudno, če je tvoj fant pridrvel v vilo, da bi ubil mene, kar pa bi ne bilo lahko. Rad bi se nekje srečal z njim. Seveda bi morala biti moja ljuba sestra poleg, kar bi ji gotovo bilo v veselje. Kaj dela Julči sedaj?«

»Ni je bilo doma, ko sem jo iskala.«

»Seveda,« se je zasmel Marij — »ona si je boljše razložila pravljico o galebu kot ti. Rad bi vedel, kdo je to noč spal pri nji. Tudi nate je hitrejša pozabila, kot sem si mislil — na svojo najboljšo prijateljico, kakor se je izjavila, na prijateljico, ob kateri bom doživel nebesa. Če jo srečaš, ji povej, da se bom kmalu poročil z razkošno bogato nevesto. — Julči mi ugaja. Reci ji, naj po poroki zahteva še denarja in sicer na tak način naj to naredi, da bo tudi žena izvedela o vsej stvari. Bo vsaj nekaj hrupa potem. Ali si se kaj sestala s svojim fantom odkar je v Trstu? Ne? Zakaj zardevaš? Ako bi ti prav razumela pravljico o galebu, bi ti to ne bilo težko. Pa zbogom, mala, in mnogo zabave in veselja z Berto! Čuj, še nekaj, ko se povrne papa, te bo najbrže skušal napoditi. Ti pa ostani! Nekaj oblasti imam tudi jaz, čeprav se ne bom mogel ponašati s toliko zgodovino ljubezni, kot se lahko ponaša papa, ki je pridržal kuharico in služkinjo, kar mi je razodela mati, ko se je je polastil popadek žalostne ure.«

»Vzemite si svoje! Potem ne bom čakala, da bi se vrnil vaš oče,« je zašepetala Klara. Marij se je nasmehnil. Prijel jo je za roko in jo peljal

do vrat. Tam se je priklonil, jo lahko odrinil na hodnik, se vrnil v sobo in zaprl vrata za seboj.

Vse te besede so Klaro še bolj zbegale in bolj nejasna je bila pot pred njo kot kdajkoli v času njenega bivanja v Trstu. Marij ni zahteval samo njenega telesa, ampak tudi njeno dušo. Zahteval je dušo, ki je ni bilo mogoče podariti, čeprav bi ji zanjo ponudil vse bogastvo Trsta. Vedela je pa tudi, da je nemogoče še dolgo bivati v tej hiši. Hotela se je žrtvovati kot Judita, da bi rešila svoj dom. Sedaj pa se je on naenkrat branil, da bi to žrtev sprejel, dokler mu ne žrtvuje tudi duše. Poleg tega pa je prišel še Milan v Trst in si ni upala iz vile, da bi tavalala po mestu. Odločila se je čakati še nekaj časa, da usoda odloči, kaj se bo zgodilo. Vendar je nekaj ur presedela pri oknu in strmela na ulico, da bi izza zavese zagledala Milana pred vilo, kakor je presedela tudi prejšnji dan. Milan pa se ni pokazal.

Popoldne pa se je zgodilo še to. Berta je naenkrat pripeljala domov nekega igralca in ga spravila v Klarino sobo. Igralca je Berti predstavila sošolka, ki je imela njegovega tovariša iz gledališča za fanta. Bil je vesel mladenič, kakih dvajset let in zelo lep, kakor, da bi ga priroda nalašč ustvarila za oder in ljubezen. Njegovo ime je bilo široko poznano po mestu in marsikatera družina se je razveselila, če je prišel v njeno sredo. Tudi z Berto je dospel v njen dom, kakor da bi bilo to samo po sebi umevno, in kakor da je že stokrat bival v tej hiši. Toda komaj je gospa izvedela za obisk, je pritekla v sobo. Igralec se je skušal predstaviti z najveselejšim, nepriigranim smehom, kar je gospo še bolj razsrdilo in je glasno izrazila svojo jezo, radi tega obiska. Presenečeni igralec se je najprej skušal opravičiti, toda ko mu je namignila, da za berače ni prostora v sobi njene hčerke, se je silno razsrdil in odhitel brez besede. Berta je tekla za njim, da bi ga pridržala in mu med jokom skušala dopovedati, naj posluša njo in ne matere. Igralec pa se ni menil za njene besede in je odhitel na cesto, ne da bi pozdravil. Sledil je spopad med Berto in materjo, ki se je končal po besednem dvoboju s tem, da sta obe planili v jok in je Berta zagrozila z odhodom od doma. Mati je vsa omotična zbežala k Mariju, Berta pa je zaloputnila vrata za seboj. Potem se je vrgla v naročje Klari, ki ni vedela, kako naj bi jo potolažila. Iz njenega naročja se je Berta vrgla na divan, zakopala tam obraz v blazine in ležala tako nepremično celo uro. Le jok, ki se je od časa do časa porodil na novo, je za nekaj trenutkov stresel njeno glavo, dokler ni končno utonila pod Klarino božajočo roko v spanje in se naenkrat smejala v sanjah medtem, ko je sonce zopet počasi romalo proti obzorju morja, ki je bilo sedaj tiho in mirno. Rdeče in violetne barve so ležale nad njim, kot da je nekdo pogrnil valove z barvano svileno preprogo. Klara se je nasmehnila. Lahno je dvignila Berto v naročje in jo nesla z divana na njeno ležišče. Berta se ni prebudila, ali se morda ni hotela prebuditi. Klari se je zazdelo, kakor da nese spat svojo sestrico Mašo. Lahno jo je položila v posteljo in jo poljubila na čelo. Večerje, ki

jo je prinesla služkinja, se ni dotaknila. Legla je tudi sama in med tem, ko je noč polagoma objemala obe dekleti, je Berta naprej sanjala med smehom, Klara pa je dolgo molila k Bogu, naj naredi tako, da bodo izginile sence, ki so zajele njen dom, Julči in to hišo. V sanjah se ji je prikazala Julči. Stala je vrh hriba nad Trstom tik pred cerkvijo svetega Justa. Imela je razprostrte roke, kot da hoče objeti mesto pod seboj. Krog nje je klečalo po trgu stotine deklet, izmed katerih je Klara spoznala marsikateri obraz iz domače doline — vsa tista dekleta, ki so odhajala od doma medtem, ko je ona doraščala. Obrazi vseh deklet so bili bledi, kakor da bi se pravkar dvignili iz groba. Julči se je smehljala kakor otrok. Naenkrat pa so se odprla široka vrata katedrale. Ogromno okno nad vrati, se je spreminilo v bliščeče sonce, ki je široko svetilo nad vse mesto in še daleč tja po morju, po katerem so proti obzorju drvele neštevilne ladje. Skozi vrata je neslišno prikorakal Kristus in se ustavil ob Julči, ki je zastrmela nepremično vanj. Kristus se je nasmehnil s težkim nasmehom, potem je prijel Julči za roko in stopal z njo med sestradanimi in izmozganimi skeleti deklet, iz katerih so le še oči sijale široke in kot ognjene. Pri vsakem dekletu se je Kristus sklonil, položil roko na glavo in lahno poljubil na ustnice, ki so bile vse razpokane od trpljenja in prisiljenega greha. Potem je odpeljal Julči na rob visokega brega in pokazal na široki vrt onkraj mesta. Julči se je nasmehnila, razširila roke in zaplavala nad hišami proti tistemu vrtu. Klara je hotela poleteti za njo, Kristus se je nasmehnil, odkimal lahno z glavo in odšel počasi nazaj v cerkev.

Klaro je prebudila Berta iz teh čudovitih sanj, ki so bile tako silno lepe in žive, da se je Klari zazdelo, kot da se je povrnila ob prebuditvi iz drugega sveta v to hišo. »Napravi se! Peljala se boš z menoj k prednici notredamskih sester,« ji je ukazala Berta. Klara se ni začudila in je sledila Berti na voz, s katerim sta dospeli v samostan, ki se je dvigal na rebri strmega brega. Berta je zaprosila za sprejem k prednici in vodila potem Klaro za seboj v sprejemnico, kjer je predstavila Klaro prednici.

»Kdo je gospodična,« je vprašala prednica.

»Moja prijateljica, ki jo je mati poklicala v našo hišo zato, da bi se moj brat ne okužil v starem mestu,« je odgovorila Berta in srepo strmela prednici v oči. Prednica pa ni pokazala najmanjšega začudenja. Ponudila je preplašeni Klari roko in ji velela, naj sede poleg nje.

»Lepi ste. Bertina mati ima dober okus,« je rekla hladno. »Gotovo vas dobro plača, kajti vi ste dovolj lepi, da bi vas tudi gledališče sprejelo v svoj zbor.«

Še nikdar ni bila Berta toliko presenečena kot ob teh besedah. Tudi Klara je začudeno strmela v prednico.

»In zakaj si mi pripeljala pokazat to deklico, ti mala Berta?« je vprašala prednica med drobnim nasmehom. Berta se sedaj ni mogla več vzdržati. »Klara je še prav taka kot je prišla v našo hišo. Rešila sem jo jaz. Pripeljala sem jo k vam, zato, da bi vam ob njej povedala, koliko laži je

bilo v vsem našem pouku. Vi ste nam vse prikrili. Vi nam niste povedali, da je v tem mestu že popolnoma drugo življenje, kot pa tisto, ki smo ga živele me, vaše učenke. Vi ste nam zakrivali resnico, vi ste vzgajali iz nas lepe lutke, ki jih občuduje vse, toda same ničesar ne vidijo. Jaz pa ...» Berta je govorila dolgo in hitro. Izpovedala je vse, kar je videla in spoznala v teh mesecih. Med pripovedovanjem so ji hotele stopiti solze v oči. Prednica jo je poslušala pozorno, ne da bi izginil tisti drobn nasmeš z njenih ustnic.

»Ali si nehala, ti mala Berta! Si nehala?«

Stopila je k nji in jo prijala za roko. »Prav da si mi vse povedala. Tudi jaz sem nekoč povedala svoji prednici tako, dasi takrat še ni bilo tako hudo kot danes. Vsa leta, odkar sem tukaj, sem pričakovala, da bo stopila ena izmed učenk k meni in se mi izpovedala kot si se izpovedala ti. Glej, končno se je tudi to zgodilo in danes sem zelo vesela. Kako rada bi jaz to, kar si ti razodela sedaj, razodela vam vsem, vsaki takoj, ko je dospela v naš samostan. Toda potem bi prišli vaši očetje in matere v ta samostan, odpeljali bi vas s seboj in nikdar več bi se ne videle potem. Očetje in matere nočejo, da bi njihove hčerke videle in spoznale življenje tistih sužnjev, od katerih črpajo oni svoje bogastvo in svoje veselje. Oni nočejo, da bi se porodilo usmiljenje v srcih njihovih otrok. Ali me razumeš, ti mala Berta?! Če se boš spomnila, smo kljub temu učile tako, da bi bilo mogoče enemu ali drugemu izmed mladih src sprejeti vsaj iskro tiste resnice in ljubezni, ki jo je naš Vzornik oznanil ljudem. Pri tebi se je iskra razširila v ogenj, ki ti je razsvetlil kraje, v katere še ne more pogledati vsaka izmed tvojih součenk in morda tudi nikoli ne bo mogla pogledati, čeprav se morda bliža čas, ko bodo mesto njih spregledali sužnji in planili na svoje gospodarje, da si nagrabijo nazaj tisto, kar je bilo njihovo. Ti mala Berta, prva si, ki si s takimi besedami prišla k meni. Bog naj blagoslovi tvoje spoznanje. Ali mi hočeš povedati še kaj?«

»Povejte mi, kaj naj storim,« je zajecala Berta.

»Ne bo ti težka pot, če boš pripovedovala družinam, s katerimi boš občevala, kaj si spoznala in skušala spremeniti njihovo mišljenje. Ni dosti upanja, toda morda jih boš pridobila vsaj nekaj izmed ljudi tvojega kroga. Tudi svojo družino si boš lahko vzgojila po svojem mišljenju.

Še ena pot je, toda ta je silno težka. Sama sem stopila nekoč nanjo in povedati ti moram, ni bilo lahko, mnogokrat sem skoraj obupala.« Prednica se je zopet nasmehnila in molčala nekaj časa, kakor da bi si ne upala izreči svoje misli. »Čuj, ti mala Berta, če si izbereš drugo pot, bi morala razdeliti veliko premoženje, ki ti ga bo izročila mati, tistim, od katerih je bilo to premoženje nabrano in si izbrati poklic, s katerim boš prevpila grehe svojih prednikov. Ni treba, da me ubogaš. Premišluj samo in odloči se sama! Zbogom!« Prednica je ponudila roko Berti in Klari in izginila skozi vrata.

Voz je oddrvel z dekletoma pred vilo nazaj. Berta ni ves čas izpregovorila besedice. Težko zamišljena je doma skozi okno zastrmela nad mesto. Klara pa je čitala pismo, ki ga je prejela od očeta.

Draga Klara!

Zdi se mi, kakor da se je zgodil čudež. Ves dolg je poplačan. Julči nam je poslala osem tisoč lir. Julči je gotovo zelo bogata. Nič drugega ni napisala na nakaznico, kakor: »Zato, da bi se Klara lahko vrnila domov.« »Vrnila se boš torej draga hčerka, k nam in ti ne bo treba več služiti.« —

Pismo se je nadaljevalo s tisočerimi zahvalami, ki naj jih izreče Klara Julči.

Sedaj šele je Klara z grozo pomislila na sanje, ki jih je imela v noči, vendar je poprej še, kot je odhitela k Julči, stopila v sobo k Mariju in mu prečitala pismo.

»Rajši bi videl, da je zahtevala zase denar. Kaj naj pomeni to?« je vzkliknil Marij in naenkrat nekoliko prebledel.

»Ne vem,« je zašepetala Klara. »Takoј pojdem k nji. Če vam je mogoče, me spremljajte! Prosila bom tudi Berto, naj gre z mano.«

(Nadaljevanje prihodnjič.)

Ana Galetova:

Povej, Gospod!

*Povej, Gospod,
si res zapustil moj samotni dom?
Če ni več bel,
če je po rdečih rožah zadehtel,
če sem strmela nekomu v obraz,
kaj Ti je bil že to dokaz,
da nočem za Teboj?
Ti beli Ženin moj!
Ko drevi bo zvonilo,
čez polja pridi k meni,
v molitev razodeni:
Si res zapustil moj samotni dom?
Če ni svetosti v rožah, daj mi križ,
pa ga nosila bom.*

Ludovika de Marillac.

Ko so bile verske vojne izmučile in razdvojile Francijo, se je v prvi polovici XVII. stoletja jelo opazovati neko poglobljenje verskega življenja. To se je razodevalo posebno v raznih novih ustanovah.

Tedaj je nastopil genialni apostol, sveti Vincencij Pavlanski, ki je zamislil program moralne in socialne obnove v ženskem laičnem apostolatu. Sveti škof iz Ženeve, njegov sodobnik, je napisal o njem: »Bil je najpobožnejši duhovnik, ki sem jih poznal v Parizu; v najvišji meri ga je odlikoval tisti prerediteljski dar, ki je za vodstvo duš nujno potreben.« Tako se mu je približal sveti Frančišek Saleški in ga kasneje imenoval prvega za predstojnika redovnic Marijinega Obiskovanja.

Tedanji razvpiti dobi je Vincencij Pavl. prinesel nepričakovano zdravilo. »Ozdravi samega sebe,« je bil njegov klic, »v potu svojega obraza ljubi Boga,« njegova prošnja. Prilagodil se je potrebam časa in uresničil to, kar so bili drugi tudi že zamislili. Z dušo in telesom se je dal revežem.

Sveti Vincencij Pavl. je župnikoval v mali vasici Châtillon-en Dombes. Nekega jutra je prišla k njemu grajska gospa ter mu poročala o družini, ki je živela v skrajni bedi. Vsi družinski člani so bili zboleli. Dobri župnik je opozoril nanjo svoje župljane s tisto naravno ljubeznivostjo, ki ga je odlikovala. Jeli so jo obiskovati, nihče ni šel praznih rok. Prinašali so ji kruha, vina, raznih drugih živil in kuriva. Velikodušni elan župljanov je sv. Vincencija sicer izredno veselil, vendar pa je smatral za modreje, da se započeto delo nekako organizira. Njegovemu prvemu klicu je takoj odgovorilo devet krepostnih žena, katerim je bil razodel svoj načrt. Stavile so si dva cilja: revežem pomagati ali k dobri smrti ali pa k ozdravljenju. Ko so tako delale približno tri mesece in ko se je zdelo, da je preizkušnja zrela, jih je pobožni župnik podvrgetel pravilom, katere je bil zanje pripravil. »Vsaka, ki bo imela dnevno službo, bo pripravljala kosilo, ga nesla bolnikom, katere bo ljubeznjivo in veselo pozdravila. Na postelji bo vse uredila: pogrnila prtič, podala bolniku žlico in kruha; umila mu roke, nato z njim molila; vlila juho v skodelico, položila meso na krožnik in nato bolnika povabila, da jé iz ljubezni do Boga in Njegove svete Matere. Vse to bo storila z največjo ljubeznivostjo kot bi stregla lastnemu otroku ali bolje, Bogu samemu, o katerem mu bo izpregovorila nekaj besed. Če bo bolnik žalosten, ga bo poskušala razveseliti. Včasih mu bo meso tudi še razrezala in pijače nalila. Nato ga bo prepustila domačim in šla k drugemu bolniku ter mu postregla na isti ljubeznivi način. Prav tako kot kosilo, jim bo prinašala tudi večerjo. Po možnosti bo spremljala do groba vse tiste, katere je negovala, kakor dobra mati spremlja svojega otroka do groba.« Tako navaja Georges Goyan.

V preprosti vasici se je torej rodila prva bratovščina »Gospa svete ljubezni.« Nekaj časa so delovali skupno možje in žene. Društva so se

hitro množila. Skupno delovanje pa ni dajalo povoljnih uspehov. Tedaj je sv. Vincencij P. srečal ženo, katero je bila previdnost božja postavila na njegovega življenja pot. Ta mu je pomagala, da je uresničil svojega srca zamisel.

Ludovika Marillac, vdova Legras, je bila globoko pobožna gospa, ki je nagibala k melanholiji. Rodila se je leta 1591. in izgubila kmalu po rojstvu svojo mater. Prezgodnja smrt matere je pustila na življenju hčerke senco križa. Dobivala je skrbno vzgojo pri dominikankah v Poissy, toda žal ta doba ni trajala dolgo. Kmalu je prišla Ludovika v Pariz. Izročili so jo skrbnim rokam spretne in pobožne učiteljice, ki jo je odgajala stanu primerno. Vpoštevala je vse, kar je bilo potrebno za telesno in duševno kulturo mlade deklice, med drugim tudi slikarstvo. Za to lepo umetnost je gojenka čutila posebno nagnenje in jo je gojila vse življenje. Shranjeni so

portreti, ki pričajo o njenem talentu, Oče, ki je skrbno nadzoroval vzgojo svoje edinke, je nato odločil, da se ta uvede tudi še v modroslovje. Našel je pač največji užitek v tem, da se je s hčerko pogovarjal o njenem čtivu. Mnogo je vplival nanjo tudi stric, kanceler Mihael de Marillac, ki je vprav tedaj prevajal v francoščino »Hojo za Kristusom«. Tako pripravljena, je prišla Ludovika pod vodstvo velikega mojstra, sv. Frančiška Saleškega. Že v tej prvi mladosti se je odlikovala v krepostih; njena goreča duša je gledala, kako so se v prestolnici zopet vpeljavali stari redovi. Tedaj se ji je porodila želja, da bi tudi ona objela red »Hčera svetega Trpljenja«. Bila je telesno prešibka in ni mogla slediti plemenitemu navdihnjenju.

Ko je dopolnila petnajsto leto, ji je umrl tudi še oče. Ker ni mogla postati redovnica in ker se je čutila zelo osamljeno na svetu, se je kmalu poročila z Antonom Legras-om, tajnikom kraljice Marije de Medicis, čigar družina se je odlikovala v skrbi za reveže in v mestu Puy ustanovila bolnico.

Zdi se, da je bilo vse življenje plemenite gospe naravnost za to pripravljeno, da najde v njem svoj vzor in nasvet vsaka kristjana — od mladosti — do starosti. Prvo zarjo njene mladosti je že obdajal sij trpljenja sirote. In vendar je bila tako nežna, tako dobra v svojem domu. Urila se je v znanostih in umetnostih, pri tem pa ni nikdar prezirala preprostega ročnega dela, kadar je mogla s tem podpirati svojo učiteljico. Bila je žena, zvesta in vdana. Velika skrb, s katero je negovala kasneje bolnega moža,

ji je odkrivala sredstev, kako je treba tolažiti bolnike in pri tem lastnega doma ne zanemarjati. Že tu je dosegla velik uspeh. Dva podložnika njenega moža, vsa ginjena izrednih čednosti gospodarice, sta postala hlapca Gospodova. Bila je mati, sveta in močna, ki je sama vzgojila in preskrbela svojega sina. Bila je stara mati, vsa polna nežnosti. Bila je vdova. Njeni življenjepisci nam jo predstavljajo, kako je z največjo ljubeznijo in pogumom izkazovala še poslednje dolžnosti svojemu možu.

Tedaj se ji je približal sv. Vincencij Pavlanski. Komaj ga je spoznala, že je zaslutila v njem ta žena veliko dušo. On je našel ključ do vsega tistega, česar je treba za lečenje ran, ona pa je vsemu pridejala svojo žensko nežnost. Bila je »Gospa svete ljubezni«, preden jo je vodil Vincencij Pavlanski. In kaj bi bil storil ta junak dobrodelnosti velikega srca in velikega razuma, da ga ni podpirala ta sveta žena! Nihče ni razumel Vincencija kot ona, in v tem leži vsa njena veličina. Kot Vincencij Pavlanski je tudi Ludovika de Marillac razumela trpljenje revežev s srcem. Zdi se, da ni bilo težko to dušo nagniti k delovanju, katerega je bila že vajena v zakonu. Svojemu voditelju je kmalu razkrila načrt, da hoče posvetiti vse svoje življenje le službi revežev.

Po dolgem premišljevanju in šele leta 1629. jo je sveti Vincencij imenoval vizitatorico Svete ljubezni. Za to veliko nalogo je bilo treba mnogo razsodnosti, previdnosti, krepke volje in organizatoričnega talenta. Kdo bi bil boljše kot ona, vsa ženska, prodrli do zadnjih malenkosti, ujel in prestregel vso raznoličnost značajev, nadzoroval izdatke in skrbel za red? Tako organizirana bratovščina je delovala najprej v naravnem okvirju župnije. Vsaka članica je imela svoje posebne odgovornosti, gospe pa so prinašale rjuh, srajc in drugih potrebščin za bolnike. Predsednico so izvolili za tri leta, imeli so tudi blagajničarko in stalno obiskovalko bolnikov. Ludovika de Marillac pa je potovala in skrbela za razmah bratovščine. Okrog sebe je zbirala ljudstvo in ga skrbno povpraševala, če moli, če je v bližini kaka bolnica in kako se z bolniki ravna. Poleg tega je hotela napraviti iz vsake bratovščine tudi šolo krepostnega življenja. V tem so jo podpirale tudi druge junakinje svete Cerkve. Neka gospa Goussault ji je postala desna roka. Poučevala je v verskih resnicah otroke in odrastle, obiskovala je jetnike. Tako jim je postal delokrog kmalu pretesen, zakaj tudi Vincencij Pavlanski je srečaval na svojih potih mladenke, ki so bile pripravljene svoje življenje žrtvovati za blagor bližnjega. Visoki gospod jim je tedaj predlagal negovanje bolnikov pod vodstvom »Gospa«. Razdelil jih je po njihovi izobrazbi in novembra 1633. leta je bil ustanovljen neke vrste novicijat pri Ludoviki de Marillac, »brez klavzure, brez vsega tistega, kar bi jim dalo misliti na redovnice. Hotel je, da jim bodi revežev dom monaster, najeta, tuja sobica jim bodi celica, župna cerkev — kapelica, mestne ulice ali dvorane bolnic — samostan, pokorščina — klavzura, strah — mreža in skromnost pa pajčolan.« V tihi vršitvi svojih dolžnosti Ludovika pogosto ni imela časa iti v cerkev; zato je poslala svojega angela variha, naj jo nadomešča pred tabernakljem.

Ker pa je za vsako dobro službo treba priprave, se je pod vodstvom Ludovike de Marillac organizirala šola, kjer so se ta preprosta dekleta učila najpotrebnejšega za negovanje bolnikov in vadila v krepostnem življenju. Pouk je bil skromen in poslušalkam primeren. Glavni cilj, ki je postal vsak dan idealnejši, je bil: »Služiti Jezusu Kristusu v revežih.« Ludovika de Marillac je zbirala snov za pouk v svojem srcu in jo podajala sestram, obogateno z lastnim bogastvom in vzgledom v vsakdanjem življenju. Tedaj še nišo tvorile kongregacije, niti niso nosile posebne obleke.

S pomočjo visokih dam dvora in parlamenta se je vedno večal njih delokrog. Kmalu so bile poklicane, da so lajšale še druge bede, saj Vincencij Pavlanski in njegova zvesta pomočnica sta hotela pomagati povsod, kjerkoli sta našla trpljenje. V bolnicah, kjer so odkrili pomanjkljivo upravo, so zastavile »Gospe svete ljubezni« uspešno svoje sile, četudi je bilo prvotno zamišljeno negovanje bolnikov samo po domih. Tako so delale skupno visoke gospe in preprosta dekleta. Tedaj je Vincencij Pavlanski zopet krepko potrkal na njihova srca. Šlo je za zapuščene otroke. Veliki svetnik in njegova pomočnica sta hotela prinesiti malo materinskega smehljaja tudi nad zibelke teh razdedovanih.

Pri Ludoviki de Marillac so postavili najprej tri zibelke, kmalu nato pa dvanajst. Mala, izstradana usteca so se množila in v gotovih tragičnih urah so bile gospe na koncu ljubezni. Voditeljica jih je navduševala. Njena pisma: »otroci umirajo«, so se množila, prošnje: »njihovo življenje in smrt je v naših rokah«, so se ponavljale. Tako so naselili te malčke v gradu Bicêtre, katerega jim je prepustila velikodušna Ana Avstrijska. Bicêtre je postal hiša matica usmiljenih sestra. Najdenčki so imeli streho, zunaj pa je ostalo še toliko vsakovrstne bede po vojski.

Opustošene pokrajine so ganile srce sv. Vincencija, kričanje in vzdihovanje po ulicah umirajočih je zadelo njegovo uho in tragičen klic strdajočih ga je ranil. Gospe, katerim je bil vse to poročal, so dobro vedele, da so brez njih vsi ti zapisani smrti. Jele so nabirati po Parizu, ogenj božji je odpiral srca in denarnice in sredstva so prihajala. Vse se je osredotočilo v »magasin charitable«, v čigar neposredni bližini so bila shranjena darila, živila in drugo. Val ljubezni je šel k vsem betežnim in potrebnim. Misijonarji, v stalni smrtni nevarnosti, so na hrbtu raznašali

živila po pariških ulicah. Nazaj grede so jemali pod svojo zaščito trume ubogih izseljenk, ki so prihajale v Pariz iskat zavetja. Prihajale so v cunjah in bolnice jih niso mogle sprejeti, saj so jih imele v vsaki postelji že po sedem. Gospe so jih sprejemale pod svojo streho, kakor tudi berače, katerih je bilo na vseh oglih in križiščih ulic dovolj. Tedaj jim je prepuстила kraljica v to svrho poslopje »Salpêtière«.

Ko se mu je dan življenja nagibal proti večeru, je sv. Vincencij Pavlanski še enkrat ustavil svoj pogled nad dovršenim delom in rekel: »Gledal in občudoval sem božji blagoslov, ki je prihajal na naše delovanje.« Treba pa je tudi ponoviti: Kaj bi bil storil sv. Vincencij Pavlanski, če bi njegovemu velikemu srcu in razumu ne bila služila mati revežev, najdenčkov in ustanoviteljica usmiljenih sestra? Nekoč ji je pisal: »Želim, da bodite velika žena sv. pisma!« Njegovo željo je uresničila. Zato ne razumemo, kako je bilo mogoče, da je obdajal njen spomin več kot 300 let samo molk, ko je bila vendar zvezda, ki se je neprestano gibala in povsod in vedno le svetlobo razširjala. Edini vzrok tega molka je njena lastna skromnost in skromnost njenih zvestih naslednic, ki žive v njenem duhu.

Nekdo pa je rekel: »Prišel bo dan, ko se bo Ludovika de Marillac prikazala kot veliko sonce in vse očarala s svojim na videz skromnim življenjem, ki pa je bilo življenje trpljenja, modrosti, previdnosti, moči in delovanja.«

Ta dan je prišel. Vsa naša dobrodelna podjetja nosijo njen pečat in v naši krvaveči družbi se čuti vpliv stvariteljskega genija njene dobrodelnosti.

Da bi tudi nas mogla zagovarjati na oni veliki dan, ko bomo stali pred najvišjim Sodnikom, ta najlepša čednost: Dobrodelnost!

*

Ljubinica:

Nevesta biti!

Klečim pred velikim oltarjem samostanske kapelice. Grobna tišina vlada. Le žalostna Mati božja zre proseče proti nebu, — ko ji v rokah leži mrtvi Sin. Vsa v cvetje odeta je videti še otožnejša in njen pogled še bolj milo proseč... Pod njo pa kraljuje v temni ječi tabernakelja njen sin — Bog!

Pred njim trepeče večna luč... in krvavi... Vsakemu utripu srca, za samostanskimi vrati belo oblečenih nevest odgovarja, odgovarja pa tudi krvaveče meni, ki klečim pred božjim oltarjem...

In že je tukaj čas, ko obljublajo vse te s pajčolanom odete neveste izza samostanskih vrat zvestobo Večnemu, druga za drugo. Zaročile so se... s Kraljem svojih duš... mene so pa pustile samo izven svojih vrst.

Zavedam se svoje nevrednosti, saj me je že omamljal lesk sveta... A vendar želim tako močno med nje!

Žalostna Mati božja pa zre še bolj otožno proseče proti nebu in večna luč pred oltarjem gori dalje — in krvavi...

Grobokop slovenstva na Koroškem.

Spomin na obletnico koroškega plebiscita.

„Del človeštva, kateremu pripadam po telesnem ustroju, dušni zmožnosti in jeziku. to je moj narod. Svojim sonarodnjakom stojim po božjem redu bližje nego drugim bratom na svetu. Dolžan sem jim posebno ljubezen.« Tako je pisal v tedniku »Schönere Zukunft« od 11. junija t. l. bivši saški kronprinc, sedaj jezuit p. Georg von Sachsen.

Svojim sonarodnjakom smo po božjem redu dolžni posebno ljubezen. Kakor se člani iste družine še posebej brigajo drug za drugega, tako se tudi pripadniki istega naroda še posebej brigajo za medsebojno usodo, za medsebojno radost in bol. Kako so oktobra 1920. vsi Slovenci, vsi južni Slovani napeto pričakovali, kako se bo odločila usoda Slovencev na Koroškem! In ko je plebiscit 10. X. 1920. izpadel v prilog Nemcev, kakšna potrtnost in žalost med vsemi dobrimi Slovenci! Tako je bilo prav in naravno. Saj narod tvori eno veliko družino; vsi pripadniki naroda tvorijo eno narodno telo, en živ organizem.

Toda, vsako leto se moramo spominjati naše narodne nesreče na Koroškem, ki nas je doletela 10. oktobra 1920.

Neki misijonar pripoveduje, da se je pripetila na otoku Sumatra tale resnična zgodba:

Nekega tihega popoldneva je nenadoma zadonel klic: Ada oelar, to je: kača! Vznemirjena hiti Margot k oknu in gre lovцем naproti, ki se kriče bližajo. »Glej, krasen lovski plen!« kliče Kurt, njen soprog, »taka velikanska kača!« — »Strašno, Kurt, še nikdar nisem videla takega nestvora. Groza me je. Ali pa je tudi resnično mrtva ali samo omamljena?« — »Le bodi mirna! Jaz sam sem ji zadal smrtni udarec. Če ta ni zadostoval ... Pojdi po malo, naj tudi vidi to pošast!« — »Ne, Kurt, pusti jo pri pokoju! Kaj naj dela otrok šestih let s tako ostudno živaljo? Poleg tega veš, da se naša Mintje tako lahko prestraši in da je je baš pred kačami posebno groza.« — »Ravno zato! Tega se mora že enkrat odvaditi! Tukaj, samo nekaj korakov od pragózda, mora zgubiti strah pred temi stvarmi. — »Ampak prosim, Kurt ...« — »Ne napravljalj nikakih kome-dij in ne tuli! Jaz to hočem in dovolj! Pojdi po otroka!«

Molče gre uboga mati po malo Mintjo. Le-ta veselo steče proti očetu: »Bog te živi, papa! Bog te živi!« — »Glej tukaj, mala, kako lepa žival!« Pri tem kaže oče na kačo. Otrok pa, močno prestrašen, kliče: »Oče, pojdemo proč, bojim se!« Tudi mati hoče posredovati in moleduje: »Saj vendar vidiš, kako je ubogi otrok prestrašen ...« — »Tišči usta! ... Pridi, dragica, ne bodi tako neumna! Ni se ti treba bati, kača je že davno mrtva.« — »Mama, mama«, kriči nervozni otrok znova in se skrije v obleki matere, »pojdemo proč, hitro!«

Tedaj prime oče s trdim prijemom trepetajoče dete in je hoče vleči pred kačo, toda mala ga v svojem strahu ugrizne v roko. »Čakaj, naučil te bom mene grizti! Zdaj pa še posebno! Skupaj s kačo te bom zaprl tako dolgo v sobo, da boš nehala kričati. Tako se je zgodilo. Dvakrat je zasukal ključ, medtem ko je dete obupno kričalo: »Mama! Mama!«

Nenadoma strahoviti, srce pretresujoči krik! Potem vse tiho. — »Kurt, čuj, mala je utihnila!« prosi mati tiho, »izpusti jo zdaj ven.«

Približata se vratom. »Vidiš, zdaj se je naučila. Tako se v tej deželi vzgaja ljudi!« pravi Kurt bahavo. — Tudi najmanjšega šuma ni slišati. — »Zdaj upam, da si za vedno ozdravljena svojega smešnega strahu. Zakaj nisi takoj ubogala?« pravi oče, ko odpira duri. Tedaj njegova žena zakriči in pade nezavestna na tla. — Mala Mintje leži na tleh, obraz zatečen in čisto črn, zadavljena in ovita od ovojev kače. Mrtva!

Strahotna zgodba, tembolj, ker je resnična! Kakšen smrten strah je imel ubogi otrok, ko so ga samega skupaj zaprli z ostudno kačo! In ko se je ista predramila iz mrtvila, se ovila okrog otroka in ga zadušila!

Ko sem premišljeval položaj naših sonarodnjakov na Koroškem, sem si rekel: Tudi ondi je pošast, ki davi slovensko deco in slovenski rod! Kakršni otroci, tak bodoči narod! 15.000—20.000 slovenskih otrok zapirajo na Koroškem v šole — mučilnice, v ponemčevalne šole, da se ondi zadavi njihovo slovenstvo, njihova narodnost! Nad 60 let že uganjajo ta zločin!

Kako so v začetku protestirali slovenski starši na Koroškem proti nemški šoli — a niso jih poslušali! S silo so njihovo deco nagnali v šolo — ponemčevalnico! Vzemimo izmed mnogih samo tozadeven protest občine Sveče v Rožu od 24. oktobra 1869: »Podpisani občinski odbor odločno protestira proti upeljavi nemškega učnega jezika v našo šolo Sveče. Ker je tukaj čisto slovenska vas, ter otroci ne razumejo niti besede nemškega jezika, odločno odklanjamo vsak poskus, vpeljati nemški učni jezik v našo šolo. Zato smo prisiljeni energično postaviti se v bran zoper namero deželnega šolskega sveta. Zahtevamo odločno, da ostane pouk v naši šoli slovenski.« (Slede podpisi.)

Niso jih poslušali. Vsilili so jim nemško šolo — tega rabeljna in grobokopa koroških Slovencev! Ravnotako drugim slovenskim občinam!

To je šola, v kateri slovenščina ni ne učni jezik, ne učni predmet. Šola, v kateri je slovenščina samo pomožno, zasilno sredstvo prvo in deloma še drugo šolsko leto. Šola, v kateri učitelj z osemletnimi slovenskimi otroki že samo nemško govori! Šola, v kateri se poje samo nemško, v kateri se izposojujejo otrokom za čitanje samo nemške knjige. V kateri se poučuje računstvo od vsega začetka v nemškem jeziku in v kateri učiteljstvo z otroki nemško moli. To je šola končno, ki je tako ustrojena, da slovenski otrok ob izstopu iz šole ne zna ne slovensko brati, ne pisati, razen če so ga doma naučili!

Res pravi rabelj slovenstva na Koroškem! Ta nestvor zastruplja naš rod na Koroškem z nemškim duhom in ga uči zaničevati materinski jezik in slovensko narodnost! Ta šola je kriva, da je izpadel plebiscit 10. X. 1920. Nemcem v korist, da je sploh prišlo do plebiscita! Kajti, ali ni bil gorostasni nesmisel določba, naj se šele glasuje, ali naj pripade to slovensko ozemlje Nemcem ali Slovencem? In da je prišlo do plebiscita, temu je krivo nemškutarsko mišljenje ter narodna brezbržnost, s katero je napolnila nemška šola naš rod na Koroškem.

Ponemčevalna šola je grobokop slovenstva na Koroškem!

Proč z grobokopom slovenskega življa na Koroškem!

Sanda:

Grenka pesem.

*V brezovju listje šušti.
Prepolne so sonca zasanjane loze,
v daljavo megleno sto stez drhti.
Samotna je njihova pesem.
Val cvetja ob njih v dnove rdi,
v dnove vse s težo prežete.
A mene je strah.
Sredi brezovij sama stojim,
za stezami v daljo megleno strmim.
O, saj ne morem naprej!
Tako sama sem sredi teh težkih dni
in duša mi v bridki nemoči ihti.
Včeraj sem srečala mnogo otrok.
Njih naročja so od rož dehtela,
a jaz sem mimo njih šla praznih rok...
O, to boli!
In vendar hočem tudi jaz oditi
in v rdečem cvetju svojo žalost utopiti.
A kako?
Bele steze so predaleč zame,
nedosežne zrejo iz daljave name...
O...!*

— — — — —
*Tiho v brezovju listje šušti,
a srce si moje od bridkosti smrti želi.*

Kako živimo v Splitu.

Ko se je bilo konec lanskega leta odločilo, da grem gospodinjit v Split, je bila moja prva misel, kakšne so tam življenjske razmere, zlasti kako je z živilskim trgov. Dobri ljudje so me tolažili, da se bo treba navaditi na ribe in rake. Pa sem si mislila: Raje se bom navadila na pomaranče in drugo sadje južnih krajev. No, pa tako hudo ni. Živilskemu trgu pravijo »piaca« oziroma »pazar«. Dobi se vsak dan vsega, tudi ob nedeljah in praznikih. Tujcu se čudno zdi, da hodijo gospodinje in služkinje redno tudi ob nedeljah in praznikih s košaricami na trg, kar se v Ljubljani redkokdaj vidi. V več ali manj ličnih paviljonih se prodajajo delikatese in kruh, na neštetih stojnicah pa prodajajo branjevci svojo robo. Za kmetice in solatarice (v Ljubljani jim pravimo »Krakovčanke«) so postavljene klopi (podobno ko v Ljubljani) in občinske tehtnice, tako da pride ena tehtnica na 10—15 prodajalk. Ker se težko zvrste, je med njimi mnogo vika in krika in silna gnječa med kupovalkami. V posebnem delu trga se prodaja perutnina, v pomladanskih mesecih tudi jagnjeta in kozlički in celo mladi pujski. Za krog 30 Din se dobi jagnje ali kozlič. V velikih, nizkih zabojih, pokritih z žično mrežo, je natrpana perutnina vseh vrst. Jagenjčkom in kozličkom zvežejo prednje noge, da ne morejo ne stati, ne ležati, ter z veketanjem, ki sega v srce, vabijo kupca, da jih reši muke, pujski se pa v vrečah zvezani prevračajo in krulijo.

Pogled na Split.

Tako trpinčenje živali je za naše pojme nerazumljivo. Pa tudi z ozirom na zdravstvo bi bilo treba kaj ukreniti, zlasti kar se tiče perutnine, ki jo imajo prekupovalci v zabojih natrpano in na trgu izpostavljeno žgocim sončnim žarkom. Kolikor mi je znano, se je letošnje pomlad ustanovilo »Društvo za zaščito živali« (društvo za varstvo živali) in upamo, da bo društvo doseglo odpravo teh nedostatkov.

Kako je z drugimi živili? Največ je razne zelenjadi, v jeseni in pozimi zlasti karfijole. Krompir in jesenska (trpežna) jabolka se uvažajo največ iz Slovenije, pa tudi iz Bosne. Domačega sadja je malo. Zlasti boljše vrste jabolk in hrušk ni. Češenj in zlasti tudi višenj prinesejo mnogo na trg. Pomaranče dovažajo z otokov. Od začetka julija dalje je na razpolago mnogo svežih smokev, sredi julija se pojavi na trgu prvo grozdje. Pogrešamo pa dišečih rdečih jagod in borovnic. Tudi nobene vrste gob ni na trgu, ker v teh krajih ni senčnih gozdov in gobe nikjer ne rastejo. Mlečni izdelki v našem smislu, sveži sir in smetana se sploh ne dobi. Presno maslo se dobi samo v trgovinah, pa je od drugod. Zaradi hude vročine se meso na prostem (na stojnicah) ne prodaja. Zanimiva je različnost napisov nad lokali, kjer se meso prodaja: mesarnica, mesarna, mesnica, na kar je že »Novo doba« (lokalni dnevnik) mestne očete opozorila, pa je ostalo zaenkrat vse pri starem. — Ker domačini skoraj vse jedi pripravljajo z oljem, se slanina za zabelo kar težko dobi. — V posebnem poslopju zase se prodajajo ribe. Na poslopju je napis »Ribarnica«. Mize, na katerih imajo izložene ribe, kakor tudi vsa oprema, je iz betona oziroma kamna, da se lažje čisti. Streha je steklena. V dopoldanskih urah je v ribarnici silno živahna kupčija. Cena ribam, zlasti za boljše vrste, je pa, česar človek tu ob morju ne bi pričakoval, precej visoka.

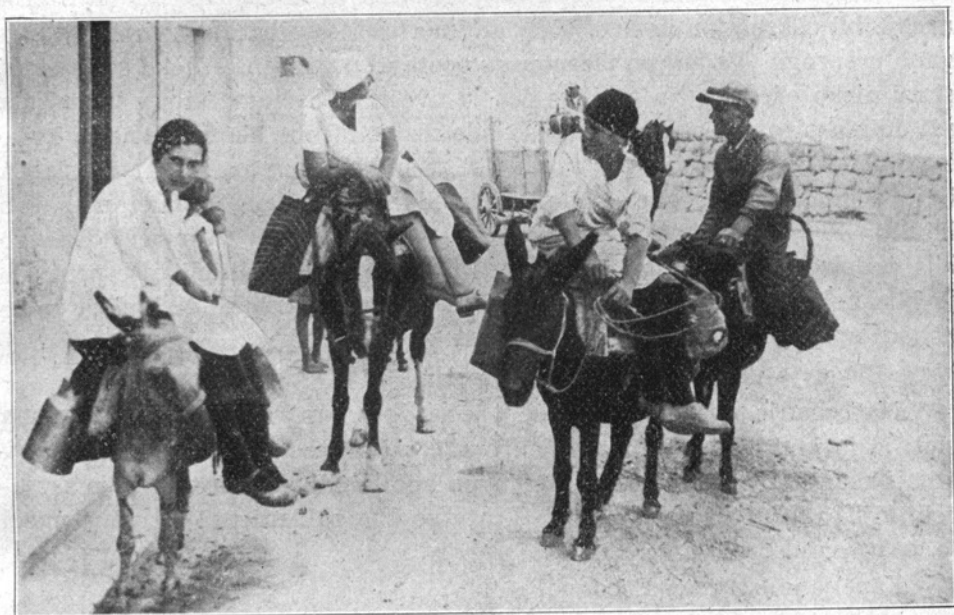
Še o dalmatinskem vinu. Mnogi Splitčani imajo svoje vinograde. Ker vina ne morejo prodati skupaj, smejo vino lastnega pridelka točiti na drobno. Zato je v mestu mnogo majhnih točilnic. Miz in stolov v teh točilnicah ne smejo imeti, zato so prostori takih točilnic navadno zelo primitivni; lesena tablica, pritrjena na drog, pa pove, da se toči vino po 3 in po 4 Din. V gostilnah se toči vino po 10 Din.

Z otokov dovažajo živila v mesto z jadrnicami, ki so deloma opremljene z motorjem. Zato je tudi na obali kar na teh ladjah precej živahna kupčija. Največ se pa prodaja kurivo, oglje in drva (češminova) z otokov. Za najmanjšo mero $\frac{1}{4}m^3$ se plača 10—15 Din. Nešteto moških in žensk čaka na skromen zaslužek za prenašanje in žaganje drv. Zanimivo je, da imajo moški za prevažanje drv v ozke ulice v starem delu mesta majhne vozičke, ženske pa prenašajo take tovore kar na hrbtu in za manjši denar. Večkrat sem jih videla, kako počasi, a spretno težki tovor dvigajo s tal. Včasih pa katera od oslabelosti ali, ker ni dovolj spretna, pade pri dviganju z bremenom vred na tla.

Iz okolice Splita dovažajo mleko in druge stvari v mesto z osli. Sedlo je tako napravljeno, da obesi nanj vrče z mlekom in razne vreče, pa je še

prostora, da tudi mlekarica na »magarčetu« komodno sedi. Lepo jih je videti, ko v večjih skupinah pridejo v mesto. Hudomušneži pravijo, da je to dalmatinski tramvaj. Neverjetno težke tovore prenaša ta skromna in potrpežljiva žival, brez katere bi Dalmatinec na svoji kršni zemlji pač težko živel.

Split, kamor vsako leto poroma mnogo tujcev, ne samo iz Jugoslavije, sicer še ni tako urejen, ko naša Ljubljana, je pa prijazno mesto z mnogimi, zlasti zgodovinskimi znamenitostmi. Zato ni čudno, da so Splitčani nanj zelo ponosni. Saj je znana ona: »Šta je selo Londra (London) prema Splitu gradu.«

Mlekarice iz okolice Splita na »magarčeti«.

Joža Likovič:

Hčere beže ...

(Nadalj.)

Jezus!“ so zaslutile vse tri neko nevarnost.

Toda gospod je znal biti še vedno silno prijazen, vendar je z neko strogostjo velel, da naj mirujejo in se pripravijo za odhod. V njegovih očeh je blisknila strahotna nadmoč.

»Na kolodvoru bo čakal moj dober znanec, ki vas bo odvedel v svojo restavracijo. Njemu se zaupajte, dokler ne pridem po vas z avtomobilom.«

Komaj je obstal vlak pred nizkim postajnim poslopjem, že se je pojavil v vozu temnopolt človek z razoranim obrazom. Izmenjala sta nekaj besedi, došlec se je globoko priklonil in pobral prtljago. Ančka je hotela spotoma vprašati sprevodnika, kje so pripravljene avtomobili za potnike.

Toda preden je mogla dopovedati svojo željo, že je pristopil oni gospod in osorno zavrnil železničarja ... Človek z nakaznim obrazom jih je vedel po ozkih ulicah nekam v predmestje. Kdo bi jih mogel najti sredi tega gnezda in rešiti nastavljenih zank! Ančka je mislila, da jih bo resnično pripeljal v udobno restavracijo, toda zakotna krčma je bila silno zanemarljena, podboji vrat razkopani in razrušeni, veža tlakovana z debelimi, kamnitimi krogli, pivnica nizka in temačna. Krčmar je postavil njihovo prtljago v vežo, nje je odvedel v nadstropje, kjer bodo počakale avtomobila, ki ga je šel naročit lepi gospod, kakor je nazival ustrezljivega tujca. Izba je imela edino okence na ozko ulico, ki se je slepo končavala na nekem umazanem dvorišču. Omet na stropu se je luščil, cilindri na svetilnici je bil oškrebzan in neočiščen. Edino ležišče je bilo pregrnjeno s strgano preprogo. Vzduh po plesnobi je postajal neznosen. Ančka se je ozrla skozi nizko okence. Na cesti je čepela dvojica Turčinov, ki sta kramljala pri dolgih pipah. Sosednje hiše so bile nizke, strehe skoro ravne in krite s škodlasto opeko. Njihova zunanost je bila bolj revna kakor najslabša bajta v domači vasi. Vse je bilo le za veliko silo znešeno in ometano s sivo ilovico. K ozkim mostovžem so vodile lesene, razdrte stopnice, okna so bila podobna okroglastim odprtinam. Edino večje in zanimivejše poslopje je bila neka uradna zgradba streljaj daleč od te krčme ... Ančka se je nehote spomnila zagonetnega pogovora v Vinkovcih:

»Blago je prvovrstno ... trije kosi ... čakaj z avtomobilom.«

Nastopanje tujega gospoda se ji je zazdelo skrajno sumljivo. Zlokovna slutnja jo je tirala, da ni mogla mirovati, začela je hoditi po sobi iz kota v kot. Nehote je postala pred vrati in jih hotela odpreti; pritisnila je zarjavelo kljuko in potegnila ... Joj! Vrata so bila zaklenjena! Strašna misel jo je presunila.

Zapeljane! Ujete! Prodane!

Močnejše je stresla vrata, a lesovje se ni zganilo, komaj da je hrestnilo železje v ključavnici. Udarila je po vratih, toda nihče se ni odzval. Z grozo je spoznala, da so resnično zaprte in ujete. Skočila je k tovarišicama, ki sta brez moči in blede sloneli koncem mize. Hitro jima je raztolmačila zagonetni položaj. Revi sta se grozno prestrašili in se spustili v krčevit jok. Komaj sta doumeli v svoji otroški zaupljivosti, da se godi z njimi nekaj groznega in strašnega. Toda pomagati si nista znali, komaj da sta jokali. Tudi Ančko so polile solze, bojazen jo je prevzela, zgubila je pameten zmisel, kako se rešiti. Komaj ji je ostala še trohica prisotnosti duha, skočila je k oknu, ga burno odprla in začela klicati na pomoč. Sprva tišje, nato glasnejše in obupnejše. Tudi Gorenjki sta se pridružili, troje bledih, zmedenih obrazov je strmelo skozi okno. Ljudje so se začeli ozirati v nadstropje in nekaj spraševati. Toda niso se mogli sporazumeti. Tuji jezik, hitra govorica, razburjenost, vse to je sprečavalo, da bi mogli doumeti, kaj se godi. Tudi krčmar je prihitel na cesto, začel mahati s čepico ter razganjati radovedneže. Toda ljudje se niso dali odpraviti; nepoznana dekleta,

vsaj objokana in prestrašena, so vzbudila splošno pozornost. Ulica je neprestano oživiljala. Iz sleherne luknje in line, izpod pragov, vsepovsod so kukale radovedne glave in vikale ... Vrišč je neprestano naraščal, srditi klici so se množili. Od nekod je prišel celo mlad orožnik, Slovenec, služeč v tem kraju. Skušal je posredovati. Razširile so se gorostasne novice! Ko je začul domače slovenske besede, s katerimi so se oglašale tuje mladenke na oknu krčme, se je siloma preril naprej in skušal poizvedeti, kaj se jim je pripetilo. Ker ni mogel doznati ničesar gotovega, se je odpravil v hišo. Toda krčmar ga je skušal zadržati na pragu pod pretvezo, da so tri mladenke le neposlušne hčerke nekega očeta, ki je odšel v mesto, pa jih ni hotel vzeti s seboj. Orožniku se je zdela zadeva takoj sumljiva, vprašal je krčmarja, odkod prihaja oni oče. Krčmar je v zadregi zazeval in počasi izjecljal:

»Nek bogat človek je ... iz južne Srbije ...«

V daljavi se je začulo brnenje avtomobila, dekleta so začela ponovno ihteti in klicati. Orožnik je sedaj zvedel vse. Dekleta iz Slovenije, zvodnik iz južne Srbije! Skočil je v pisarno svoje čete in objasn timer komandirju položaj. Ta je takoj odredil vse potrebne mere, zaslišal krčmarja in dekleta, ki so bila tako rešena jetništva.

Straža je med tem napravila v krčmi zasedo in zajela premetenega zvodnika mladih deklet, ki jih je hotel z avtomobilom odpraviti nekam na Balkan. Trгоvec z belim blagom je proti pričakovanju padel v roke oblasti; predvsem je moral vrniti rešenim mladenkam vozne listke in poravnati škodo. Ves bled in razjarjen se je prepiral z orožniki, jim žugal s težkimi posledicami, češ, da se vtikajo v zasebne posle. Dekleta so se vrnila nazaj v krčmo po svoje stvari, do postaje jih je spremil slovenski orožnik. Vse solzne so se mu zahvaljevale za blago pomoč ter se odpravile s popoldanskim vlakom nazaj v Vinkovce in nato proti Zemunu.

Ančka se je oddahn timer od prestanega strahu in iz dna srca zašepetala:

»Sveti angel varuh moj ...«

— — —

V Zemunu jih je nestrpno pričakovala Marjeta, ki je prišla pogledat timer k drugemu vlak timer, ker s pričakovanim niso prispele. Trudne in lačne so se podale skozi mesto proti nabrežju Donave, kje je bila nastanjena javna kuhinja. Rumenkasto poslopje je bilo razsvetljeno, večerni naval je bil najhujši. Pred blagajno v veži so se drenjali pristaniški delavci, stražniki, železničarji, mali ljudje sploh, ki pogrešajo toplega in udobnega domačega ognjišča. Marjeta jih je predstavila nadzornici in mimogrede nekaterim kuharicam, nato so se podale v podstrešje, kjer jim je bila odkazana skup-

na sobica z razgledom na puščobno planjavo. Ančka je komaj še sledila; nevarnosti naporne vožnje so jo docela zmučile. Le toliko je opazila, da se je Marjeta silno spremenila. Nekaj trpkega je ležalo v njenih kalnih očeh, rumene podplutbe so jo napravljale starikavo in bolno. Shujšala je.

Nadzornica je dodelila Ančko v kuhinjo, Gorenjki sta morali h kotlom za pomivanje številne posode. Marjeta je pomagala pri pripravljanju in razdeljevanju hrane. Nenadoma so bile vprežene v redno delo; oddiha je bilo malo. Videle so se le zgodaj, opoldan in zvečer pri jedi ter v sobici, ko so legale izčrpane k počitku. Tedaj se jim ni ljubilo mnogo govoriti, pale so na ležišče in zaspale. Ob nedeljah in četrtnih so bile popoldan proste, če so pravočasno opravile delo. Tako se je življenje odigravalo večinoma med štirimi stenami; samo skozi okno so mogle opazovati procesije lačnih ljudi, ki so iskali tukaj cenene hrane. Njihovo obnašanje ni bilo bogve kaj vljudno, besede neprijazne, vsaka kretnja skoraj surova. Sleherni je urno zmetal vase jed, brez prijetnega užitka in lagodnosti. Dolgo ni smel sedeti, kajti za njim je že stal drugi človek, lačen in nepočakan. Vsi ti gostje so pač pogrešali nežne, domače roke, ki bi jim postregla in pripravila prijazen kotiček. Bodisi mati, bodisi žena ... Taki prizori so se vrstili dan za dnevom, med hlastajoče uživanje jedi in premetavanje posodja so se mešali piski tovornih ladij in vlačilcev z Donave, hrstenje verig pri žerjavih, klici krmarjev ...

Ančki so čestokrat uhajale misli domov, na Breg. Spočetka se je porajala v njenih mislih le neka lepa slika o domači vasici, pozneje je navezavala spomine na mater, na brata, na Tineta. Toda domotožje se ni dalo potešiti. Rada bi se vrnila domov, vsaj do razpela na razpotju pred vasjo bi rada prišla! To je tista zaželjena pšica, ki kaže pot do rodne hišice nad Bregom. Z novimi tovarišicami se je težko sporazumevala, nevajena njihovega jezika je ujela spočetka komaj vsako peto besedo. Tudi Mine ni mogla pozabiti, ona je bila resnično požrtvovalna varuhinja, ko je bivala v Ljubljani. Žal ji je bilo, da ni ostala pri Železnikovih, lepo bi shajala. Sedaj se mora pokoriti v teh zatohlih prostorih, kjer je zrak prenasičen z vlažnim vzduhom po kuhi, pomijah, maščobi in sopari. Pisala je tudi Tinetu in ga prosila, naj ji odpusti, da se ni osebno poslovila. Bala se je, da bi se zopet hudoval njegov oče, ker bi gotovo silil on za njo. Tine ji je takoj odgovoril. Njegovo pismo se ji je zdelo kakor tolažec pozdrav izza daljnih, domačih gora, kjer se sedaj pripravljajo na žetev in zlate sanje.

Enoličnost poletnih dni je poživil mal izlet v Beograd. Marjeto in Ančko je povabila Lucija, ta pozabljena Lucija! Nedeljski popoldan sta se prepeljali z ladjico preko Donave. Lahna sapica je gubala vodno gladino, srebrni valčki so se neprestano prekopicavali in igrali. Izletniki so prepevali, navdušenje je kipelo. Prestolnica je bila oblita z ognjenim sijajem poletnega sonca, neko orijentalno razkošje ju je objelo v pristanišču,

kjer jima je izrekla Lucija prisrčno dobrodošlico. Toda kakšna sprememba! Med domače besede je že mešala tuje narečje, v nekaj mesecih se je čisto spremenila. Dekle z barja se je sredi velemestnega življenja pomehkužilo. Ustnice si je začela mazati z mastno, rdečo barvo, obrvi je imela tanko pristrižene in umetno podaljšane, njena lica so bila potresena z dišečim, rumenkastim prahom. Lucija jima je razkazala beograjske zanimivosti, sprehajale so se po Terazijah, ogledovale razkošne izložbe in bogati svet, ki se je začel zbirati pred kavarnami. Tudi one so poiskale senco na vrtu male restavracije in poslušale godbo. Lucija je naročila pivo in mrzel prigrizek.

»Danes moramo biti vesele«, se je šalila. Njeno obnašanje je bilo morda nekoliko prisiljeno in odbijajoče, poznalo se ji je, da živi sredi lahkoživega sveta.

»Kje si pa prav za prav v službi?« je postala Marjeta nekoliko radovedna.

»Sodelujem v damski kapeli«, je odgovorila Lucija malce napuhnjeno in srknila pivo. Marjeta in Ančka sta se začudili, odgovor je bil tako imeniten, da nista nič več spraševali, toda zvedeli tudi nista ničesar ... Pred večerom so se morale posloviti, kajti ob sedmih začno deliti v ljudski kuhinji večerjo. Treba se je vrniti. Lucija jih je spremila v pristanišče in vabila, naj jo kmalu zopet obiščeta. Vožnja je bila sedaj še bolj prijetna in zabavna, celo Marjeta se je razživela. Valčki so se neprestano zbirali, hiteli proti ladjici ter se razkropili. Znova in znova, sam nemir in prijetno beganje.

Neke noči Ančka ni mogla zaspiti. Dušeca sopara je bila neznosna, zrak v podstrešni sobici se ni mogel toliko ohladiti, da bi trdno zaspala. V težki dremavici se ji je sanjalo, da se vrača preko barja po poti proti Rožmanovemu kovaču domov. Pozno v večer je prizvanjalo na žalostni gori, jutri se bodo začele šmarne maše. Iznad Trejšenka je vela hladeča sapica. Rosa je kapala na Jezusove srajčke in Marijine kodrčke, ki so se svetili med poznimi žiti. Pri Marinovem mlinu so se še mudile paške ženske, vlak je sopihal nad Brenkarjem ... Ob Ljubljani so hlapele bele meglice, nad Kafrlom je obvisela nočna oblačica, srebrna in majhna, kakor da so jo dahnila angelska usta v nočno brezglasje. Prve zvezde so se začele utrinjati, v prsečem metu so se spuščali ognjeni utrinki preko Srobotnika, močno osvetlili košček neba in se za večno potopili v beli noči. Za njim pa so letele 'svetinje', zlate in ognjene poslanke božje volje. Vse so se zgubljale nekje za Sy. Tremi kralji, samo ena je pala na Breg, kjer je ugasnila. Nekdo bo umrl. Ančka se je prebudila in zgrozila, tihoma je pošepetala in napravila križ:

»Nekdo bo umrl.«

(Dalje prihodnjič.)

Jezero.

*Svinčeno sivo se peni valovje,
z grohotom jeznim brizga ob skalovje,
v vrtincih črnih pleše temen ples,
zamolklo toži s strtim šumom vmes:*

*»Sem bilo jasno
ko brušen safir.
En sam svetel val,
en sam solnčen mir.
In sredi mene
je roža dehtela;
srebrna čaša
je rožno rdela,
odpirala kelih
je soncu samo ...
Ne dalo bi rože
za biserov sto.*

*Črni oblaki, pošasti ostudne,
kepe hudobne so zbrale se;
v žrelu črnem so ogenj nosile,
kače strupene so sikale v me.
Kroggle ledene so padale vame:
strli so roži presladki cvet;
v temno dno smo jo pokopali,
živ le spomin o njej je svet.*

*Sedaj sem temno, kalno in svinčeno,
osrčje moje je ko smrt ledeno,
ker mrtva v meni moja je radost.
Nagrobница ji je valov šumenje.
Ah, roža ta! Veš, zove se mladost
in strlo, strlo pa jo je: življenje.*

+ Kolodvorski misijon. +

Jan. Oblak:

Prodane žrtve.

(Tretje dej., nadaljevanje 3. prizora.)

Majda: Da so le pridni, veseli so že lahko.

Goldšteinova: Nad vse pridni. Marsikaj ti bodo poklonili v dar. Včasih bluzo, pa zappestnico, pa predpasnik itd; včasih pa te vzamejo s seboj v volksopero.

Majda: Tega si ne zaslužiš.

Goldšteinova: Samo da se ž njimi pozabavaš. Zavoljo tega te ne bo konec. Čmerno dekle, ki se dela samo sveto in pobožno, dekle, ki se izogiblje svetu, nikamor ne pride. Le dobra in ljubka bodi ž njimi, pa bo tudi sreča s teboj. Tako imamo na primer tu v sobi zabave, da gospodje stavijo in licitirajo za dekleta. Kdor da največ s tistim dotično dekle gre.

Majda: Kam?

Goldšteinova: Neumnica. To so nečaki, ali pa njih znanci. Na »špansir« gre z njimi in zabava se. Včasih napravijo daljše izlete, včasih celo v Budapest. Da, ena je bila z našim Arturjem celo v Konstantinopolu.

Majda: Pa sta prišla nazaj?

Goldšteinova: Vsekakor. Pa je vsaj videla lep košček sveta. In danes je postala iz nje velika, milostljiva gospa. Višjega poštnega uradnika ima. Med potjo sta se seznanila.

Majda: Jaz se bojim daljnjega potovanja.

Goldšteinova: Kaj bi se bala?! Človek se vsemu privadi. (Jo prime za roko.) Kaj-ne, Majdica, da mi izpolniš to željo, da bo naš Artur vesel?

Majda: Rada jim napravim to veselje za to, kar so zame dobrega storili. Samo, če se resnično zopet vrnem s tega potovanja?

Goldšteinova: Brez dvoma, otrok zlati, kaj bi jaz brez tebe počela? Ko te izvežbam, boš najlepša in najbolj iskana na Dunaju.

Majda: Jaz, revno dekle?

Goldšteinova: Revna, ali ne revna. Denarja dobiš, kolikor hočeš, če se le nasmehljaš. Naši ljudje so bogati in brezskrbni. Tako dekle, kakor si ti, bodo visoko cenili. Čakaj! Pojdi! Naučim te, da boš znala delati poklone. (Se postavi pred njo in jo uči delati poklone.) Tako. (Jo popravlja.) Kmalu boš znala. Lepo se pokloniti, vlečko odmakniti in se vsikdar lepo nasmehljati, da se bo videlo tvoje lepe zobčke. Tako, deklica, tako! Bistroumna si in vsako stvar hitro kapiraš. In potem lepo hoditi! (Hodi.) Ne delati dolgih korakov, pa tudi ne prekratkih! Glavo kvišku! Nič se ne boj! Hodi, kakor bi bila grofica.

Majda: Drva nositi, na polje hoditi, pobirati, podajati, to znam prav dobro, ampak tole, ne vem.

Goldšteinova: Nič se ne straši. Vsega se boš naučila. Jaz te bom sama naučila.

Majda: In kaj bom še delala?

Goldšteinova: Vse boš izvedela, vse. Jaz grem pogledat v kuhinjo, ti pa medtem tukaj počakaj. Učiš se lahko poklonov in korakov. Na svidenje, ljubljenska, na svidenje! (Odide.)

Majda (gleda okoli sebe): Zdi se mi, kakor bi bila na drugem svetu. Kdo je že kdaj videl in slišal, da bi posla takole oblačili in lišpali (gleda po sebi), česali in učili hoditi in poklone delati. Seveda v velikem mestu se godi vse drugače kot pri nas na vasi. Tu res gledajo na služabnika, pri nas ga pa nihče še pogleda ne. (Hodi sem in tja in se ozira po stenah.) Čudne slike! Sama mesta, gore, dekleta. — Križa pa ne, tudi Marije ne. Je pač druga moda v mestih. (Odpre album in pregleduje slike.) Tu v knjigi imajo slike samih deklet. Pa tako čudno so napravljene, še poštene obleke nimajo. Kratka krila, tale tu je celo brez jopice. In tale tukaj, da je ni sram takole hoditi in se tako grdo sprevrčati. Pri nas bi se kaj takega ne smelo. In tale tukaj, sram me je glečati. (Zapre album.) — Kar neki strah čutim ... Toda ne. To se mi le kar tako zdi. Saj ta gospa ne more biti hudobna. Kje naj najdem človeka, ki bi tako lepo skrbel zame? Dedek so pridni, oče Trdan in mama Trdanova tudi, a da bi me takole kar na rokah nosili, ne, tega ni bilo ... Kje pa imam roženvenček? Aha, tu je. (Ga poljubi.) Shraniti ga moram. Blagoslov božji mi bo prinesel in varoval me bo, saj je od mame. (Trkanje.) Nekdo pride.

ČETRTI PRIZOR.

Loewenberg.

Loewenberg: Stari znanci so tu, Majdica. O, kaka gospodična! To se ji lepo poda. (Stopi k njej, ona se umika.) No, nič se ne bala, nisem hud. (Jo prime za roko.) Tak šla in sedla lepo tule poleg mene. (Ji daje piti), pa »pokroftala« se.

Majda (sede): Pijem samo vodo in mleko.

Loewenberg: No, no, Majdica, mi hotela dati košarico. To vendar ne gre. Če povem teti, bo hudo. (Ji žuga s prstom.)

Majda (pije): Na njihovo zdravje!

Loewenberg: Tako majčkeno? Kakor nevesta. No, to bo lepa nevesta.

Majda: Kje pa?

Loewenberg: Moraš se navaditi, Majdica. Tukaj pri teti morajo vse deklice veliko jesti in piti vino, ona vsaki privošči.

Majda: Saj je zelo pridna.

Loewenberg: To imam tudi jaz po nji. Imam pravitko dobro srce. Napijte se!

Majda: Bog plačaj!

Loewenberg: Majdica, na Dunaju se ne reče Bog plačaj, ampak hvala ali zahvalim, to zadostuje. Naučiti vas moramo po dunajsko; pa nič ne zamerila, kaj—ne?

Majda: Nasprotno, veseli me. Vsaj vem, kako se moram obnašati v velikem mestu. To veste, da sem s kmetov doma.

Loewenberg (jo prime za roko): Nič ne škodi, Majdica, nič, samo, da ste pridna in lepa deklica. Kaj ali ne bi hotela iti z menoj na potovanje k morju?

Majda: Bojim se. Potovala sem na Dunaj prvič po železnici.

Loewenberg: O, kaj bi vse videla!

Majda: V tujini?

Loewenberg: Šel bi jaz ali pa kak drug bratranec z njo. In potem bi se vrnila zopet k tetki nazaj.

Majda: Nisem vajena z gospodi na tujem govoriti.

Loewenberg: Toda, Majda, škoda bi vas bilo, ako se ne bi izobrazila in spoznala sveta.

Majda (mu iztrga roko, vstane): Zdaj sem kakor slepa, morda pozneje kedaj (Zvoni.)

Loewenberg: Teta zvoni. Moram k njej. Pâ, mačica moja, pâ. (Odide.)

Majda: Ne vem, so to sanje, ali je resnica? Ne vem, kaj se z menoj godi tukaj? (Hodi semintje.) V čisto drugem svetu sem. (Hodi semintja.) Vsi me imajo tako strašno radi. — Pa čemu-li? (Se pogleda v zrcalo in po sebi.) O, lepo se mi vse to poda, lepo; lepo dekle sem. (Se obrača.) Še gospodična učiteljica pri nas ni imela takega lišpa kakor ga imam jaz tu. (Se sprehaja.) Tak', glavo navzgor! Potem še poklone! (Se klanja in smeje.) Jaz grešna gizdalinka! Napuh me je prevzel. Ne, ne smem biti napuhnjena in nečimerna, četudi sem našla tako izredno srečo. Napuh-njen človek ni srečen, ni dober in priden. A jaz hočem ostati pridna do smrti. Dal Bog, da se vse dobro izteče. Dedek so večkrat rekli: Dekle, drži se Boga in Marije, pa boš srečna. Nikdar ne zavrži križa in rožnega venca, moli in bo zopet dobro. Dedek je star in moder, zato verjamem.

PETI PRIZOR.

Mici.

Mici: Tak pojdi, da ti pripnem tole pentljo v lase. Ne čudi se, da te tičem. Tukaj smo vse tega vajene. Po deset nas je tu, včasih pa po dvakrat toliko.

Majda: Se rade imate?

Mici: Imamo se in nimamo. Jesti je zadosti, zabav polno. Gospodov prihaja sem mnogo. Zato moramo biti zmerom »feš«. Lepe toilete, mašne, pentlje in drugo; in smejati se moraš, hočeš ali nočeš.

Majda: Kakšno delo pa bom jaz imela?

Mici: Ne vem. To je težko reči. To odločuje Frau Goldštein in Herr Loewenberg.

Majda: Gospa je pridna, kaj ne?

Mici: Boš že sama hitro spoznala. Zame je težko kaj reči. (Pije.) Tole je še od vsega najboljše. Na, tu imaš, še ti pij.

Majda: Vina ne pijem.

Mici: Se boš že naučila. Moraš se naučiti. Jaz sem se pravitko sramovala pred leti, ko sem prišla v službo (se heheta), slišiš, v službo kakor ti. Nisem hotela piti, toda, že čez nekaj mesecev sem pila veliko. (Pije.) Kajti tu je vse pilo, dekleta,

gospodje. Kaj hočeš? Pila sem in pijem še sedaj. Brez pijače bi to mizerno življenje ne bilo vredno življenja. (Pije.)

Majda: Vsi se rogate, ko takole govorite. Česa vam manjka?

Mici: Ha, ha, ha! Ničesar in vsega. Pa rajši molčive, ne govorim rada o tem. (Zase, v stran.): In tudi ne smem, sicer bi pel korobač.

Majda: Ali molite kaj?

Mici: Ha, ha, že davno ne. Tu se drugače živi kakor na vasi. Tukaj, pa moliti, ha, ha, ha. Kleti že, kleti.

Majda: Pa gospa je pridna in tudi moli, sama mi je povedala.

Mici: Seveda moli, a k zlatemu teletu.

Majda: Povejte, pojasnite mi to in ono, da vem, kaj mi je storiti. Človek je tukaj kakor v drugem svetu.

Mici: Kaj bi pravila? Boš že spoznala ta svet, prav kmalu, in preklinjala ga boš kakor ga jaz.

Majda: Odkod ste?

Mici: Nikar ne vprašuj. Izgubljena sem že davno.

Majda: Marija vam bo pomagala.

Mici (pije): Nič. Jaz ne iščem nobene pomoči.

Majda: Saj ste vendar kristjanka, ali ne?

Mici: Bila sem. A že davno ne delam, kar kristjan delati mora.

Majda: Skušajte moliti.

Mici (odhaja): Bodi zdrava in srečna. Iz prokletih brlogov najhujših grehov niti molitev ne more biti Bogu dopadljiva.

Majda: Moj Bog, tega ne razumem. Ta gospodična je vsa nesrečna in tako čudno govori. Da bi me ljubi Bog obvaroval vsega hudega. (Posluša pri vratih.) Ne, to ni mogoče, da bi mogla tako pridna gospa biti hudobna. Ne, to je le slaba misel, ki mi je prišla. Nekdo gre.

ŠESTI PRIZOR.

Goldšteina, Štern.

Goldšteina: Tako, punčka, vidiš, sem že zopet tu. In z menoj prihaja moj nečak iz Ogrskega. To je gospod Štern. (Štern se klanja.)

Štern: Nič se bati, Majda. Jaz imam rad pridno in spretno dekle. Vedno ji prinesem kak »šmuk«.

Goldšteina: Naša Majda je sramežljiva. Majdica, ne sramuj in ne boj se, saj si kakor doma. Ta gospod je priden prav tako kot jaz.

Štern: Majda, lepa, jako lepa punca.

Goldšteina: Kakor višnja.

Štern: Od kod, prosim?

Goldšteina: Iz Spodnje štajerske.

Štern: Iz Spodnje štajerske si rekla?

Goldšteina: Da iz Spodnje.

Štern: Znano mi je, da so na Spodnjem štajerskem zdrave in lepe deklice.

Goldšteina: Pojdi, Majdica, v tole stransko sobico. Čez hip te pokličem. Z nečakom se morava o nečem pomeniti. Pojdi in popravi si laske, pojdi janček. (Jo vodi v drugo sobo.) (Polglasno.) Torej kaj, gospod Štern?

Štern (se praska za ušesom): Sara, ti imaš srečo. Punca, da ji ni para.

Goldšteina: Ali kupiš?

Štern: Potrebujem za zavod v Berlinu. Ali tam ti nudijo prebiti malo za našo robo.

Goldšteina: Koliko za najlepšo?

Štern: Prima kvaliteta šeststo kron.

Goldšteina: Za tako ceno Majde ne dam. To lahko sam sprevidiš.

Štern: Ampak ni še zdresirana.

Goldšteina: Nič ne de, v enem mesecu jo izvežbam, da se boš čutil.

Štern: Osemsto goldinarjev dam.

Goldšteina: S teboj ni mogoče govoriti. Preveč si prekajen in zvit. Sam pa dobiš tam dokaj več.

Štern: Kaj, mar nevarnost ni nič? Se mar za nevarnost nič ne plača? Mar to nič ne pomeni, ako me zgrabijo pri »kšeftu« in za mrežo posade?

Goldšteina: In jaz? Ali jaz nisem v prav taki nevarnosti kot ti?

Štern: Na Dunaju ste bolj v ozadju. Tukaj se da marsikaj delati in policija nič ne ve.

Goldšteinova: Pomisli! Tudi tukaj na Dunaju je že tisti trapasti »kolodvorski misijon«, in tiste, ki so pri njem, oprezujejo za nami in pazijo na našo kupčijo bolj nego vsa policija.

Štern: Aj, tudi misijon. Kako in na čem pa jih je mogoče spoznati?

Goldšteinova: Ženske z beložoltim trakom na rokavu hodijo k vsakemu vlaku. Kakor hitro vidijo kaj sumljivega, že ve o tem policija. Nedavno so zagrabili tu Wagnerja.

Štern: Aj, Wagner-ja? Z njim sem bil v trgovski zvezi. To ti je bil prebrisan trgovec z živim blagom. Vražje spretno in zvito je znal vabiti in prodajati dekleta.

Goldšteinova: Vidiš. In tega že imajo za mrežami.

Štern: Potem že treba, da sem previden.

SEDMI PRIZOR.

Loewenberg. Froh.

Loewenberg: Že gremo. Vem, da že kšeftarite.

Froh: Pričakoval sem več kupcev. Pa jih ni! Ni Zucker-a iz Draždan, ni Schick-a iz Berlina in ni Lufta iz Carigrada. Ali so jih prišli ali pa imajo boljše ponudbe.

Loewenberg: Kaj boljše? Mi imamo tu dva eksemplar-ja, res nekaj »feš.« (Poči s prsti.)

Froh: Videl sem. Koliko ju ceniš?

Loewenberg: Ono stasito, Majdo, dvatisoč kron.

Štern (naglo): Molči! Osem sto goldinarjev dam.

Loewenberg: Gospa Sara, jaz dam devetstopenetdeset goldinarjev.

Goldšteinova: Ne dam. Dekleti pridita sem in potem stavite, ko ju vidite. (Gre v stransko sobo.)

Loewenberg: Majde ne damo kar tako. Za njo bo v Carigradu precej tisočakov.

Štern: Potem pa le drži, Loewenberg.

Froh: Jaz bi potreboval »ekstra fajn« komad.

Loewenberg: Poteguj se! Zdaj imaš priliko. Ne boj se za denar. Izgubiti pri taki robi ne moreš. (Izleče papirje.) Poglej, koliko povprašujejo po blagu.

Štern (tudi kaže): Tudi jaz imam tega na kupe. Kupčija bi bila in dobiček prav lep.

Froh: Škoda, da nimate treh takih, da bi si jih kar razdelili med seboj.

Loewenberg: Kaj hočemo, če ni. Vzemi in poteguj se za to, kar je.

Štern: Moramo, moramo, da »kšef« ne preneha.

Froh: Ampak, Sara zahteva preveč.

Loewenberg: Ni čuda, tovariš, lepo blago se mora dobro plačati. Take srne ne dobiš tako hitro v roke.

Štern: Morda gospa Sara Goldštein kaj popusti?

Loewenberg: Težko, težko. Sicer pa, jaz za svojo osebo ne rečem, da ne bi še kaj primaknil. Za kolikor kupim, moram pač dvakrat toliko dobiti.

OSMI PRIZOR.

Goldšteinova, Majda, Krajnikova.

Goldšteinova (med durmi): Mici, dobrega vina, da se pozabavamo. Izredno me veseli, da so se zopet vsi moji nečaki zbrali pri meni. Tako! Pojdita, deklici, pojdita! Ne bojta se! To so moji nečaki. Gospoda Loewenberg-a že poznate, to je gospod Froh in tu gospod Štern. Sedita punčki, sedita in pustita na stran sramežljivost! (Froh in Štern posadita dekleti poleg sebe k mizi.)

Froh: Kako vama je ime?

Majda: Majda.

Štern: In vi, gospodična, kako vas imenujejo?

Krajnikova: Nisem gospodična, za Ano me kličejo.

Štern: Lepa imena, lepa.

Froh: In lepa dekleta, kaj-ne?

Štern: Tukaj vam bo ugajalo.

Goldšteinova: In zlasti pri meni, kaj-ne Majda?

Majda: Da, ljuba gospa.

DEVETI PRIZOR.

Mici nese vino.

Mici: Tu sem. Vino je najboljšo. Tako mora biti ob takem lepem snidenju. (Nalije in postavi pred vsakega.)

Loewenberg: Mici, moraš naša dekleta razveseliti.

Mici: O, ko se napijemo, pojde to samo po sebi!

Štern: Potem pa kam na izlet.

Miki: Magari v Carigrad, če treba.

Loewenberg: S katerim 'od nas bi ti šla?

Mici: Vejo, da z njimi, ki so »tak feš«. (Splošen smeh.)

Goldšteinova: Če vzamemo njegovo plešo na glavi.

Froh: To nič ne de. Da le v žepu cinglja.

Loewenberg: Tako! Pijmo na lepoto naše krasne Majde!

Štern: Živijo!

Froh: In nazdravje gospe Goldštein! (Pijejo.) (Potem gresta Froh in Goldšteinova v ospredje odra, dočim se ostali pri mizi zabavajo, si napijajo, nazdravljajo, tuintam hočejo tudi dekleta Majdo, Krajnikovo in zlasti Mici objemati. Ščipljejo jih v obraz itd.)

Goldšteinova: No, torej kaj?

Froh: Koliko hočeš za njo?

Goldšteinova: Za katero?

Froh: Itak veš. Za Majdo.

Goldšteinova: Tisoč sto goldinarjev.

Froh: Odkod naj vzamem toliko denarja?

Goldšteinova: Pa pusti. Pride pa na licitacijo in če daš, je dobro.

Loewenberg: (od mize glasno): Majdica, bi ti šla z menoj, kaj?

Froh: Gospa Goldštein, dajte ceneje!

Goldšteinova: Ne dam.

Mici: Trčiva torej na najino »rajžo«, gospod Loewenberg.

Štern: In kam?

Mici: V Konstantinopol. (Pijejo.)

Froh (ki je hodil z rokami v telovnikovih žepih, se ustavi): No, Sara, kaj?

Froh (izvleče denarnico in bankovce iz nje): Torej tu imaš, kar sem rekel. To je lična cena.

Loewenberg: Gospod Štern, pijte, »kšeft« gre dobro.

Štern: Froh ti tamle že kaže bankovce.

Loewenberg: Pojdite sem. »Glihajmo« vsi.

Froh (Goldšteinovi): Ne tako.

Goldšteinova: Ne. (Gre k mizi.) Licitirajmo torej! Kdo da več?

Loewenberg: Zdaj bo veselo. Se vsaj enkrat pošteno nasmejamo, ko smo se takole sešli in so dekleta z nami. Jaz dam tisoč kron.

Froh: Dve sto več.

Goldšteinova: Tisoč dve sto. Kaj pa gospod Štern?

Štern: Tudi dve sto.

Goldšteinova: Tisoč štiri sto.

Loewenberg: Dve več.

Mici: Tisoč šest sto; le dajte!

Froh: Tri.

Goldšteinova: Tisoč in devet.

Loewenberg: Kaj? Jaz naj zaigram? Ne! Dva tisoč kron.

Goldšteinova: Dva tisoč kron k prvemu. Dva tisoč kron k drugemu in

Štern: Dvesto.

Mici: Dva tisoč in dvesto.

Loewenberg: Dve sto.

Goldšteinova: Dva tisoč in štiri sto k prvemu, dva tisoč štiri sto k drugemu in

Froh: Štiri sto.

Loewenberg: Ti ne boš dobil te srne, ti že ne! Tri tisoč.

Goldšteinova: Tri tisoč kron k prvemu.

Froh: Dve sto.

Goldšteinova: Tri tisoč dve sto kron k prvemu, k drugemu in

Loewenberg: In k tretjemu (Trka ž njimi.) Živijo gospod Froh! Imaš jo fant! Zadel si dobitke, dobro si zadel!

Goldšteinova: Glejta, deklici, to je zabava, kaj-ne?! To radi tega, da si krajšamo dolgčas. Pijmo na to! (Mici naliva.) Majdica, vsedi se tule k gospodu Froh. To je »špas«, kaj-ne?

Froh: Pridite! Nič hudega vam ne bom storil.

Loewenberg: Torej dalje, da igra ne obstane. (Vsi pijejo.)

Mici (v stran, v ospredju pozornice): Jo že ima ta premeteni Froh, ta jastreb, ta kragulj grdi. Kam jo bo li zavlekel? Ti, ljuba, nedožna Majdica do smrti se ne boš več od tam vrnila. (Mici odide.)

Loewenberg: Otvarjam nadaljevanje naše zabave. Igramo za šalo za tole našo Ančko; jaz dam tri sto kron za njo.

Stern: Dve sto kron več.

Loewenberg: Osem sto kron k prvemu.

Stern: Le dalje, k drugemu in

Loewenberg: Tisoč dve sto kron k prvemu.

Stern: Štiri sto kron.

Loewenberg: Tisoč in šest sto kron k prvemu.

(Dalje prihodnjič.)

Pomenki med sabo.

Razgovori z gospo Selmo.

Odgovori na pisma.

Ida M. M. Vprašanju, kako je dogovoriti in kako urediti s kuhinjo, ki si jo oddala svoji stranki v souporabo, je prav res težko odgovoriti. Navadno je tako razmerje med gospodinjo in stranko vsaj sitno, če ne težko, ali celo nevzdržljivo. Nekatera navodila, ki bi utegnila priti v poštev, pa iz svoje skušnje lahko podam. Če ne drugega bodo lahko nekatere težave ublažila, ali jih pomagala obiti. 1. Za skupno uporabo kuhinje naj obe stranki sporazumno napravita načrt, kdaj in kako bosta kuhali. Najbolje, če to napišeta v dveh izvodih in obe podpišeta ter potem vsaka obdrži en izvod. Tega dogovora naj se obe stalno držita; za event. izpremembe naj se sproti za vsak slučaj dogovorita. 2. Če se dá, naj skrbi vsaka za svoje kurivo in naj se o tem tudi v naprej dogovorita; največ sporov je navadno s tistim »pristavljanjem«. 3. Nobena izmed obeh strank naj nikoli ne pušča rabljene posode nepomite; čiščenje kuhinje naj tudi prevzame vsaka stranka menjaje po dogovoru. 4. Ne brigaj se nikoli, kaj kuha sosed! Iz prikukavanja v tuje lonce in kozice nastane prepir. 5. Nikoli ne vsiljuj glede kuhanja in drugega gospodinskega dela svojega mnenja! Vedi, da ima vsaka gospodinja svoje izkušnje, ki se jih stalno drži. 6. Ne klepetaj pri kuhinjskem delu! Ni mogoče drugače, kakor, da nastanejo pri tem različna mnenja in iz teh prepir in sovraštvu. 7. Zadržuj se v kuhinji le toliko časa, dokler je res protrebno! 8. Če kuhata obe stranki ob enem ognju, je treba točno zapisati porabo kuriva; pri plačevanju takih računov največkrat nastanejo prepiri. 9. Zapomni si: Lahko si ljubezniva in prijazna, a zato še ni treba, da postaneš intimna! Lahko bosta shajali v skupni kuhinji, četudi ne izdajata druga drugi svojih skrivnosti. — Skušaj po možnosti uvaževati te preizkušene navste, potem pa poročaj, kako se je izšlo!

Minka. Kako se more Vigred podpirati? Kakor vsak list se vzdržuje tudi Vigred iz naročnine. Čim več naročnikov in naročnic, tem bolj more vršiti svoje poslanstvo med katoliškim ženstvom, tem več denarja ima, da lahko preskrbi lepih povesti, sploh, da je vedno na delu za izpopolnitev. Kakor slišimo ima za prihodnje leto v načrtu ve-

like izpremembe, ki pa se bodo dale izpeljati le, če bo denar, denar pa bo, če bodo vse stare naročnice med svojimi prijateljicami nabrale dovolj novih naročnic. — Tvoja želja, da bi postala učiteljica, se ni dala uresničiti. Naj Ti zaradi tega ne bo preveč žal! Saj lahko čitaš vsak dan v dnevnikih časopisih, koliko mladih učiteljic je brez službe in s tem brez kruha. Ti, četudi nisi učiteljica, pa imaš službo in kruh, kar je v današnjih časih več vredno kot ne vem kakšen glavni dobiček. Prav iskreno Ti svetujem, da se svoje službe vestno držiš in ne tratiš noči z brezplovnim razmišljanjem o tem, kar bi moglo biti, pa ni. Rajši porabi prosti čas s studiranjem vzgojnih knjig, da se v tem oziru sama izobraziš, pa potem v svojem krogu od osebe do osebe, od srca do srca, od duše do duše vzgojno vplivaš. V kraju imaš dekliški odsek Katoliške akcije; tam se udeležuj, izobražuj samo sebe in druge! Na vsak način pa še piši, kakor tudi sama želiš!

Trobertica. Zelo sem bila vesela Tvoje slike; zdaj Te vsaj po sliki spoznam. Upam, da je bila med tem časom že rešena prošnja za Tvojo protezo in boš z novim šolskim letom že z »novo« nogo hodila v meščansko šolo. Glede tega, da bi postala učiteljica, prečitaj; kar sem zgoraj napisala Minki. Morebiti bo le bolje, če se odločiš za kak drug poklic. Saj do tedaj je še par let in se bo morebiti kaj izpremenilo do takrat. Ali si se s svojimi učiteljicami že o tem posvetovala? Kaj pa one pravijo k Tvojim načrtom? Tudi to mi še o priliki sporoči! Zdaj si gotovo že pri prvem šolskem delu prav pridna.

Dušica. Torej si zopet na nogah! Prav; le Milki prav pridno pomagaj! Mislim, da si tu v pravem elementu. Seveda pa moraš v prvi vrsti paziti na svoje zdravje. — Rada bi Te videla, kako sediš na lavorikah pri prireditvah, kjer izvajajo Tvoja dela! Mislim in upam, da se prevzela vendar ne boš? Saj zdaj si že navajena takih slavospevov. — Praviš, da se že dolgo nisva pomenili, pa moram ugotoviti, da si mi tudi danes pisala v brzójavnem slogu. Mnogo si moram misliti vmes, pa ne vem, če je vse prav. Kadar utegneš, pa se zopet oglasi!

Terezika. Tako hudih sumenj sicer nisem imela, mislila sem pač, da se Ti pač ne zdi več pisati. Zdaj pa pišeš o smrtni ne-

sreči skoro, je pa seveda čisto kaj drugega. Le glej, da se dodobra pozdraviš! Kar pišeš o svojih bojih, je seveda prav res vse v božjih rokah in prav praviš, da želiš vršiti le Njegovo voljo! Izguba duh. vodstva Te nikakor ne sme potreti! Vso tako pomoč v duh. življenju nam nakloni dobri Bog zato, da lažje hodimo po Njegovi poti; biti pa nam mora le pomoč, nikoli pa tega ne smemo smatrati za bistvo svojega duhovnega stremeljenja. Vse delo namreč moramo vršiti sami; če nam Bog pošlje tako dragoceno pomoč, je to znamenje, da bi takrat še ne bili našli tako ravne in gotove smeri. Ko pa nam jo odvzame, je to znamenje, da moramo pač sami nadaljevati započeto pot v smeri k Bogu. Nič naj nas ne plaši samota. Vedeti moramo, da smo tedaj v neposredni božji oskrbi ter moramo zato tem vestneje

vse ono izvrševati, kar smo se prej naučili pod osebnim oskrbovanjem duh. voditelja. Zato: ne kloniti, ne oklevati, ampak pogumno dalje in kvišku! — Le vodi duše k tabernaklju! To je Katoliška akcija, živ apostolat duše za duše!

Bog Te podpiraj pri Tvojem delu!

Mnogim. Odgovoriti je mogoče le na pisno, ki v resnici kaj vsebuje. Prazna vprašanja, ki si jih more odgovoriti vsakdo sam, ostanejo seveda neodgovorjena; zato so vse reklamacije v tem oziru brez pomena. Prav tako tudi pisma, ki so zgolj čebljanje in popisovanje čuvstev. Saj življenje danes zahteva toliko resničnega dela od nas vseh, da bi bilo res škoda, če bi tratile čas in prostor s takimi brezpomembnostmi.

Poročila in dopisi.

Slovenska služkinja piše iz najjužnejšega mesta naše države.

Kolodvor. Vrvenje ljudi, prenašanje, vpitje nosačev, rezki žvižgi lokomotive, vse se meša križem. Nihče pa ne opazi mladega dekleta, ki stoji pod oknom vagona in skriva obraz v rutico. Telo ji stresa krčevit jok, poslavlja se od drage ji osebe, katero je ljubila, katera je bila njej tako dobra, da najboljša v tej hladni, daljni tujini. Še en pogled, še en nemi stisk roke in vlak se premakne, ter drdva v nedogled. Opoteka-joč se napoti dekle domov. Osamljena, čisto sama s pekočo bolestjo v srcu, s solzami v očeh, ki jih nihče ne razume, se preriva med množico ljudi, sprehajajočih se po glavni ulici. Nobena stvar je ne zanima, nikogar ne vidi in ne čuti razen svoje bridkosti v srcu, ki tudi njej ne prizanaša. Pride do cerkve. Edino katoliško svetišče v tem južnem mestu. Misleč, da je zaprta, ker je že precej pozno zvečer, hoče mimo samo s pozdravom, a v tem hipu se odpro vrata. Postarna žena gre iz cerkve. Droben lesk slabe luči, ki medlo razsvetljuje cerkev, pade dekletu naravnost v obraz. Zazdi se ji, da je to poziv, nekako vabilo od Nje: pridi k meni, ker sem Tolažnica žalostnih. Dekle res stopi v cerkev. Samo en molivec je še v cerkvi, starejši duhovnik, ki pri mali lučki opravlja svojo molitev. Čudeč se pogleda jokajoče dekle, ki se počasi približa oltarju z Najsvetejšim. Objokana in žalostna pade na kolena in iz strtega srca ji privre prošnja za tolažbo: spomni se, o premila Devica...

In ozrla se je Mati na svojo hčerko, poslala ji je miru in utehe.

Iz Ljutomera: Vika Razlagova je napisala »Spominske cvetove« Veri Hvalenčevi, umrli 2. avgusta 1933.

Kadar jaz se spomnim na tebe, zasolzi se mi oko.

Spomnim se na srečne dneve, ki nazaj jih več ne bo!

Življenje! Kako je lepo, ko je še posuta njegova steza z najkrasnejšim cvetjem... kako je sladko, ko hrepeni duša po vzorih in idealih bodočnosti, katera v sanjah naše mladostne domišljije stoji vedno tako lepa pred nami!...

Ljubljena Vera, tako si upala tudi Ti. Tudi Ti si nosila v svojem srcu upe, gojila si nade, sanjala si o bodočnosti, v katero si namerila korak. Kakor biserni potoček so ti potekala zlata leta tvoje prve mladosti. In sredi te sreče in radosti... sredi petja, ki ga je tako ljubila tvoja mlada duša, si utihnili, ter sklonili svojo nežno glavicu in zasanjala večni sladki sen! — Vera draga! Oh, kako bridki so spomini na zadnje mesece tvoje težke bolezni, ki je tako kmalu pretrgala nit tvojega komaj dvajsetletnega življenja. Njim, ki si jim bila tako draga, si bila tako naglo odvzeta, da še danes drhte ob misli, ko jim prihajajo v spomin tiste strašne ure..., ko si se poslavljala od sestrice in bratca, ter ljubljenih staršev za vedno. Vprašujoče se oklepa srce srca, tožno zrejo oči na tvoje mrtve slike, ki so nam edin spomin po tebi, — srce zlato. Mrtve so ustnice, ki so tisoč in tisoč krat klicala ljubljena imena — dragih bitij!

Božja previdnost, ki se po slabi človeški pameti sodeč, ne ozira na krvaveče rane, boleti polnega srca — katere ne ganejo potoki solzá, te je iztrgala iz njihove srede. — Ko je večerna zarja umirala tam zunaj, ter so zapirale nežne cvetke svoje glavice..., ko je legla tiha poletna noč na zemljo, si ti dobojevala boj s posvetnim življenjem. Še so se ozirale oči ljubljenih tvojih domačih na tebe! — Še se je ljuba mamica z izrazom

nepopisne bolesti sklonila k tebi, z lastnim dihom ti je hotela vdahniti življenje, z lastnim srcem zadržati žitje v tebi, ter prestreči hladni dih — smrtni dih angela.

Vera ljubljena in nepozabljena! V naših srcih bo živela tvoja podoba; v spominih se bomo vračali k tebi, vedno na vseh potih življenja!

Jaz pa sem ti, ljubljena Vera, v tem skromnem nekrologu postavila spomenik, ki naj bo posvečen Tebi in Tvoji ljubezni!

Saj je vedno lepa čista prijateljska vez družila najini srci. Zato ti naj bodo ti spominski cvetovi položeni na Tvojo tiho gomilo, namesto cvetoče resede, katere Ti nisem radi daljave mogla položiti na njo!

Vera draga! Sanjaj sladko, — sanjaj mirno, med cvetjem in rožami, dokler nas ne združi Dobrotni.

Dekliška Mar. družba v železnikih je postala izredni član Društva za varstvo deklet. Posnemajte!

V Rožnem domu.

F. G.:

Posli pri Lovrinovih.

Precej mesecev je že minulo, odkar Peter in Manica gospodarita in gospodinjita na Lovrinovem posestvu. Materi še nikdar ni bilo zares žal, da je izročila gospodarstvo in tudi tega se še ni pokesala, da je Peter sam smel izbirati življenjsko družico. Saj Manico vendar samo to skrbi, da bi česa ne storila napačno in da bi komu v nepremišljenosti ne delala krivice.

Včasih jo prav hitro, kot blisk, obide spoznanje: »Manica, tele tvoje naloge se pa še nikoli nisi zavedla tako živo, da bi za hip obstala in dodobra premislila, kako jo moraš pravzaprav izvršiti.« N. pr.: zadnjič, ko je dekla Julka pri kosilu tako kmalu odložila žlico in se ni marala dotekniti nobene jedi več, a vendar ni hotela črhniti besedice. Gospodar Peter je zamrmral nekaj o poslih, ki se belega kruha upijanjajo in da bi bilo dobro premeniti službo. Vsi drugi so po svoje obsojali deklino svojeglavnost, nihče pa ni spregovoril naravnost z njo in ji privoščil lepe besede. Seveda, kujavki! Še celo ogibali so se je pri popoldanskem skupnem delu, da ja ne bi ona začela kakšnega neprijetnega razgovora.

Prihodnjo nedeljo pa je Manica mimogrede opazila, kako si je Julka greda od sv. maše kupila lekarniška zdravila zoper glavobol. To jo je zbudilo, da se je zamislila: saj vendar smatrajo pri Lovrinu tole Julko za popolno tujko in napol stroj! Vsako jutro ob

določeni uri mora vstati, nakrmiti živino pomolsti in potem oditi v polje. In pri kosilu govorita Peter in Manica med seboj, kakor bi ona in pastirica Micka sploh ne bili navzoči in ju noben večer nihče ne povpraša, če bosta še zmogli vsa ona drobna dela, ki vkljub dolgemu in napornemu delu v polju doma vendarle morajo biti narejena. Pa je vendar Julka še tako mlado dekle, še prav nič zagrenjeno in nič odtujeno svetu in je komaj šoli odrasla Micka še kar otrok! — Kako pa se je njej godilo v teh letih? Doma pri mami je bila, za najboljšo domačo hčerko zarajtana pa vendar v malenkostih tako razvajena! Ako je bilo prejšni dan kakšno napornejše delo, pa tudi, če je bila le vsled razvedrila dalje v noč pokonci, je mama zjutraj ni budila ob običajni uri, ampak sama namesto nje pohitelá z delom. Koli-kokrat ni bila prav nič zares bolna, pa je vendar vsako najmanjšo stvar nesla materi; vse hudo je minulo, ako je vedela še mati. In je ona na vso bol že zdavnaj pozabila, mati pa je še tolikokrat v skrbeh povpraševala po občutju in je skuhalá čaja iz rož, opoldne in zvečer pa gotovo kaj bolj-šega, kar je boljše dišalo.

Julka pa ima mamo tako daleč, da ji ne more potožiti. Pa če bi se vendar skorajžila, oziroma raznežila, da bi v pismu potožila, kako je včasih trudna in kako jo od prehudega napora boli glava? Gospodar in gospodinja bi se vznemoljila: »Torej tako mehkužni so sedaj posli, da jim je delo pri naši hiši naporno; pa glava jo

boli, torej je bolna; bolehnih ljudi, pri katerih se zna razpasti kakšna resnejša bolezen, pa že ne maram v hiši, da bi moral še bolnišnico plačevati za njimi; kar gre naj o šent Janžu!«

Ne, ne! Manica je še mlada in dobra. In je boljši glas v njej prevpil ona grda, samoljubna očitanja. Prav gotovo, Manica se bo naučila drugače: pri njej bodo tudi posli njena družina in njeni veliki otroci. Ne bo ji dovolj, da sedajo za isto mizo. Spoznati hoče tudi, kaj jim je v veselje in kaj v žalost. Vedno hoče meriti za posle z isto mero kakor zase. Če njo delo utruja, zakaj bi pa dekle Julke in še otroške Micke ne? Če ona ni vedno zdrava in jo včasih kakšna slabost kar preseneti, ja, ali posla ne more? Pa tolikokrat še zdravil ni treba; le sočutno vprašanje, toplo razumevanje — pa že odleže. Ko se tolikokrat nakopiči v srcu toliko teže, pa bi jo ubogi posel moral odložiti rožam na vrtu, ker stoji gospodinja previsoko, da bi se z njo pogovorila o njenih dekliških skrbih in poselskih težavah. — Če bo Manica le našla pot prav tja do Julkinega srca, da se bodo ustnice razvezale in se bo srce olajšalo?

Skoraj ne dvomim, da se bo to res zgodilo. Saj ljubezen vse premore.

Gospodinjstvo.

Kadar govorimo o prehrani, o pripravljanju jedi in podobnem, ne smemo pozabiti še na nekatera važna pravila. Predvsem je treba skrbeti za dobro in zadostno žvečenje jedi, zlasti že pri mladini. S temeljitim žvečenjem in mešanjem s slino se pripravlja koristna prebava, dočim slabo žvečenje premmoge hranilne snovi pušča v želodec, ter, ker niso dovolj pripravljene, v prav takem stanju tudi telo zapuščajo, ne da bi imele telo kaj koristi od njih. Poleg tega pa taka hrana povzroča v želodcu marsikatero bolezen. Predvsem pa naj velja pravilo, naj nikoli ne uživamo jedi, o katerih vemo, da se nam ustavljajo. Zelo neprijetne učinke imajo včasih mastne jedi, zlasti one, ki jih pečemo, pa tudi razno zelo mastno sočivje in omake, ker maščoba delo želodčnih kislin ovira. Nekaterim ljudem kisle jedi zelo škodujejo zlasti, ako so okisane namesto z naravnim kisom s škodljivo

octovo kislino (esenco). Prav tako mnogim škodujejo goste omake, v katerih se maščoba z moko sprime v nekako lepivo.

Telesno delo in gibanje pa tek zelo pospešuje. Seveda pa ne sme telesno gibanje trajati predolgo do skrajne izrabe moči. Onim, ki stalno delajo v zaprtih prostorih, ni svetovati sprehoda pred kosilom. Živahnost, veselost in splošna vedrost pa zelo dvigajo tek ter pospešujejo izkoriščanje hranil. Umevno, da skrbi, strah, nevoščljivost obenem tudi zelo slabo vplivajo na prebavo, ker so največji sovražniki dobre volje.

Jesti bi morali vedno počasi; kajti le na ta način je mogoče pravilno žvečenje, le na ta način dobimo pravi okus jedi pri jedi. Kdor se mora za vsakdanji kruh res truditi, si mora tudi vzeti zadosti časa za prehrano. Med jedjo naj nikoli ne čitamo, če tudi je to že prišlo v navado, a moramo vedeti, da je ta navada slaba. Jediti moramo uživati dovolj tople, a ne prevroče, pa tudi ne premrzle. Premnogi so si s tem povzročili težke želodčne bolezni. Med jedjo naj bi prav nič ali zelo malo pili. Prevelike množine tekočin razredčijo želodčne sokove ter ovirajo njihove vplive na prehrano. Najbolje je, ako pijemo šele po obedu.

Navadno zadoščajo trije obedi: jutraj, opoldne in zvečer. Otroci, bolniki, okrevanci pa morajo večkrat jesti, kar navadno store z dopoldansko in popoldansko južino. Te vmesne jedi pa naj bi ne bile prebogate, ker sicer okrnejo tek glavnih obedov.

Izkušnje pa tudi zdravniki bi lahko povedali, da je več ljudi, ki preveč jedo in pijo, kakor pa onih, kateri si v tem odrekajo.

Kuhinja.

Češpljeva pogača. Deni v skledo $\frac{1}{2}$ kg moke, vmešaj vanjo skodelico toplega mleka, razstepeno jajce, 5 dkg presnega masla, 5 dkg sladkorja, nastrgane limonove lupine, sol in v mlačnem mleku vzhajani kvas (1 dkg). Testo dobro stepi in ga postavi na toplo. Lepo vzhajano testo deni v primerno veliko pa dobro pomazano pekačo, ga z žlico razravnaj, da je dno in rob (stena) pekače obložena s testom. Dobro zrele češplje (koščice odstrani) zreži na štiri dele ter jih naloži na testo malo bolj ko za prst na debelo. Po vrhu potresi sladkorja in cimeta in kruhovih drobtin; mesto z drobtinami lahko potreseš z zmletimi orehi ali lešniki ter postavi za 10 - 15 minut na toplo. Ko nekoliko zvide, speci v srednje vroči pečici. Pečeno zreži na štirioglate kosce, potresi s sladkorjem in daj toplo ali mrzlo na mizo.

Ciganski guljaž. Zreži na drobne kocke košček prekajene slanine (krog 10 dkg), eno čebulo in deni v kozico. Ko malo zarumeni, pridni za nožvo konico paprike, pol žlice kisa, $\frac{1}{2}$ kg na koščke zrezanega,

svežega in sočnega govejega mesa, malo kumne, majarona in soli, pokrij posodo in počasi duši pol ure. Nato prideni $\frac{1}{4}$ kg zrezane jagnjetine, na kocke zrezanega krompirja, par svežih paradižnikov in toliko vode, da je vse pokrito. Ko se vse skupaj dobro zmehča, damo takoj na mizo.

Golob s krompirjem. Zreži osnaženega goloba na štiri dele in posoli. V kozico deni malo zrezane prekajene slanin, meso goloba, pol žlice kisa, lovorov listič, limonove lupine, pokrij in duši, da se na pol zmehča. Nato prideni na kocke zrezanega krompirja in zelenega peteršilja; prilij vode ali juhe ter kuhaj dalje, da bo gotovo.

Golob v smetanovi omaki. Deni v kozico na štiri dele zrezanega goloba, osoli, prideni zrezanega zelenega peteršilja, lavorov listič, vršič majarona in limonove lupine; pokrij in polagoma duši, da se meso zmehča. Medtem pripravi prežganje, ga razredči s kislo smetano, prideni pretlačen paradižnik, vlij omako na meso ter postavi za pol ure na vroče. Zraven damo kake cmoke ali krompirjev piré.

Dalmatinski način konzerviranja paradižnikov. Zrele čvrste paradižnike porežejo tako, da imajo kolikor mogoče dolge peclje, oziroma so cele vejice. V suhem in zračnem prostoru (ne na soncu) pritrdijo žico ali motvoz, na katerega navežejo oziroma obesijo paradižnike. (Kakor pri nas grozdje). Ohranijo se prav dobro; še v aprilu jih prinesejo na trg. — Priporočam našim gospodinjam, da preizkusijo ta način shranjevanja paradižnikov za zimsko dobo. Seveda je treba določiti tak prostor, da ne zmrznejo.

Vprašanja iz gospodinjstva.

Odgovor Mariji L. Š. P. Celje. Vprašali ste, kako se perejo, škrobijo in likajo trdi ovratniki moških srajc ali kaj sličnega. Na to Vaše vprašanje Vam odgovorjam iz lastne izkušnje: Glede pranja tu ni drugačnih predpisov, kakor za drugo perilo. Ako so srajce, ovratniki i. dr. beli, jih perete prav tako, kakor drugo belo telesno perilo. (Načini pranja so bili že večkrat omenjeni v našem listu). Glede škrobljenja in likanja pa naslednje: Ovratniki, manšete in včasih tudi prsa moških srajc, se škrobijo, kar pa v zadnjih letih vedno bolj izostaja, najbrž iz praktičnih ozirov. Ako pa se gospodinja odloči, da vse to škrobi, je treba pomniti, da se to izvrši s sirovim škrobom potem, ko

se je oprano perilo že posušilo. Osminka kilograma škroba se raztopi v pol litra vode in se pridene malo žličko boraksa in malo žličko drobne soli. S to množino se lahko oškrobi 6 prsi in 12 ovratnikov. Boraks in sol se lahko posebej raztopita v četrt litra vroče vode in to zavremo ter potem, ko je že hladno; zlijemo v tekočino s škrobom ter dobro premešamo. Najbolje je, da to storimo z roko, ker takoj čutimo, če se je vse dobro raztopilo in se ne narejajo pod roko drobni cmočki. V tem slučaju je treba cmočke dobro z roko stlačiti in, če je raztopina pregosta, nekoliko čiste vode doliti. Na to namakamo polagoma le nekaj ovratnikov ali manšet v škrob ter jih tri minute dobro v škrobu mencamo, tako, da se vse blago temeljito napoji s škrobom. Prsa moških srajc nabereemo v roko, da se nam vsa srajca ne oškrobi ter jih temeljito namakamo in stiskamo v škrobu, da je vse dobro prepojeno. Ovratnike in vse na ta način škrobljeno perilo je treba dobro oviti ter še potem zmencati, da se škrob enakomerno v blagu porazdeli. Nato ovratnike, manšete in srajce gladko raztegnemo in zravnamo ter jih zavijemo v čiste rute, jih trdo zvijemo ter pustimo 1 uro, da se škrob porazdeli in voda iz njega nekoliko osuši. Takoj nato pričnemo z likanjem.

Priprave za likanje smo že parkrat v našem listu omenili. O njih pišejo tudi drugi časopisi in si gospodinja od vsega izbere, kar je zanjo najprimernejše ter potem praktično preizkusi, kaj je najboljše. Likanje na ta način škrobljenega perila se imenuje navadno svetlo likanje, za kar pa mora imeti gospodinja že kar dobro vajo. Oškrobljeno perilo pri likanju gladko raztegnemo in zravnamo, če je že osušeno, s snažno krpico nekoliko ovlažimo ter likamo z vročim železom najprej na narobni strani, potem pa obrnemo in na pravi strani likamo toliko časa, da je brez vsake gubice in popolnoma suho. Na to položimo kos, ki ga likamo na gladko leseno deščico, nekoliko ogladimo ter potem likamo ponovno na tej trdi podlagi, da dobi lesk. To pa delamo le tedaj, če hočemo imeti škrobljeno perilo, ki se obegnem tudi sveti. Ovratnike in manšete je treba potem še zaokrožiti primerno vratu in zapestju, da je že vse pravilno oblikovano, ko pride v rabo. Za srajce je treba še omeniti, da je treba, ker je blago dvojno, ko smo polikali zadnji del, vložiti v srajco večkrat zloženo volneno ruto ali koc, da se prsa gladko zlikajo.

A. L. L.

Izhaja vsak mesec. — Naročnina znaša 25 Din, z mesečno prilogo 50 Din, če se naroči 20 izvodov (brez priloge) pod enim naslovom, le 20 Din; za inozemstvo 32 Din, s prilogo 64 Din. — Izdaja Konzorcij Vigredi (Vida Mašič) v Ljubljani, Masarykova c. 12. Uredništvo in upravnništvo Masarykova c. 12, palača Vzajemne zavarovalnice.

Odgovorna urednica: Poženel Zora.

Za Misijonsko tiskarno: Jožef Godina C. M.

Iz uredništva in uprave.

Priprave za novi letnik Vigredi so v polnem teku. Poleg drugih iznenadenj, ki so za enkrat še skrivnost, pa smemo izdati, da je za leto 1934. spisal glavno povest isti pisatelj, ki je v letniku 1929. pisal povest »Olgica,« katera je čitateljicam tako ugajala, da so komaj od meseca do meseca pričakovale nadaljevanja in niso mogle dočakati konca. Poleg te povesti pa bo še ena izhajala tudi vse leto, ki bo prav tako napeta in lepa, le življenje žene bo obravnavala z drugega stališča. Zraven teh dveh večjih povesti pa ima uredništvo pripravljenih še več zelo zanimivih stvari, ki so jih napisale sredi življenja stoječe žene in so namenjene vsem onim, ki so sredi življenjskega boja. Tudi sicer je uredništvo poskrbelo za mnogo novega sotrudstva, da bo Vigred dostojno, notranje in zunanje hodila pot v drugi decenij svojega življenja.

Došle nasvete glede preureditve in izpopolnitve lista je uredništvo širokogrudno vpoštevalo. Prosi le, da se oglase še vsi drugi in druge, ki jim je razvoj lista res pri sreč. Vsem pa: iskrena hvala!

M. L. dijak Sv. V. p. P. »Kovačeva dekla« je srednje dobra šolska naloga. Da bi bila slika, ji manjka krepkega izraza in krepke snovi. Manj pripovedovanja, da se jedro ne razblini! Kakor veste, dr. J. P. z nekaterimi drugimi literati izdaja ljudske igre. Če so Vaše res dobre, jih bo gotovo objavil.

Cvetko Vonjavec. Vaše dosedanje pošiljatve bodo zadostovale približno za šest do osem mesecev. Uredništvo mora čakati, da ima kako primerno snov, h kateri spada potem kaka pesem. Če Vam je ta doba predolga, Vam pesmi tudi vrne, ker je s takim gradivom silno založeno. Prosim, sporočite!

Sanda. Upamo, da bomo mogli obe pesmi o priliki porabiti. Vaša povest je silno dolga in še nismo končali celotne poprave. Tudi so Vaši kraji svet záse, za kar je treba pri razumevanju čisto posebnega nastrojenja. Prav je, da se vedno izpopolnujete in izobrazujete!

J. F. Vaša »Anica« bo porabna v priliki za rubriko Kolodvorski misijon, vendar Vam ne moremo povedati kdaj, ker smo nedavno

nekaj podobnega priobčili. V splošno vednost pa objavljamo, da pošiljamo rokopise nazaj le, če so priložene znamke za to in da nenaprosenih prispevkov ne honoriramo.

Dušica. Pri podrobnem in temeljitem prebiranju Vaših povesti, se je izkazala potreba po precej temeljiti popravi. Zlasti »Sestra Dragica« potrebuje le-té v vsakem oziru. Ni namreč vse res, kar domneva mlad fantič in mlado dekletce in vse vzgojitelje kar pavšalno obsoditi, da ne znajo pravilno vzgajati, tudi ne kaže. Vse premalo je tudi poudarjen nepravilni motiv pri izbiri poklica, da bi bil potem beg iz poklica dovolj utemeljen. Sama ljubezen za to še ni merodajna, sicer bi se vsi poklici lahko kaj kmalu izpraznili. Konec pa nujno zahteva vsaj toliko razpleta še, da se dokaže pravilnost ali nepravilnost njunih korakov v odločilnem trenutku. Samo čitanje dnevnika je zato povsem nezadosten dokaz; modernega pojmovanja o zakonu menda ne bomo uvažali. — Pomislite malo vse to, potem pa sporočite, kakšnega mnenja ste Vi! — O drugem drugič. Lepe pozdrave čez hribe tja do Vas vseh!

NOVI

Katoliški misijoni 12 D

s prilogo

Tuji svet 8 D

Nova oblika (znatno večja)! Nove črke! Dvo-
stolpni tisk! Mnogo izvirnih slik! Stara cena!
Prva številka prve dni v oktobru.

MISIJONSKA TISKARNA, DOMŽALE

Ako gre za
zavarovanje
pride v poštev le
UZAJEMNA
zavarovalnica
v Ljubljani
Miklošičeva cesta 19

-
1. požar, vlom, nezgode, jamstvo, kasko, steklo, zvonove
 2. doživetje, smrt, rente in dote v vseh možnostih; posmrtninsko zavarovanje »Karitas«

Zavarujte sebe in svoje imetje
edino pri naši domači
slovenski zavarovalnici

V založništvu
»Vigredi«
LJUBLJANA, Masarykova c. 42
dobite:

Vzgojno knjigo »Mati vzgoji-
teljica« za . . . Din 16.—
Dekliška predavanja »Med po-
mladjo in poletjem« za
Din 10.—
»Henoh Arden«, povest v ver-
zih, za Din 8.—
Dekliški oder II. zvezek za
Din 12.—
Dekliški oder III. zvezek za
Din 10.—
Dekliški oder IV. zvezek za
Din 16.—
Dekliški oder V. zvezek za
Din 7.—
Dekliški oder VI. zvezek za
Din 7.—
»Vigred« 1929, 1930, 1931, 1932
po Din 25.—